آفاقي سَير

Ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

بسم الله الرحمن الرحیم

(قُلْ سِيرُوا فِي الْأَرْضِ فَانظُرُوا كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ الْمُجْرِمِينَ)

(سورة النمل: ٦٩)

ليکوال: اعجازالحق "محرابي"

۱۴۰۲ لمريز کال

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کتاب پېژندنه

(يـــونـلـيـک)

د کتاب نوم: آفـاقــي سَــيــر

ليکوال: اعجازالحق "محرابي"

کتونکی: استاد فرهاد "جلالزی"

کمپيوټري چارې: اعجازالحق "محرابي"

د چاپ کال: ۱۴۰۲ لمريز کال

برېښناليک: ejazulhaqmehrabi888@gmail.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

ډالۍ!

خپله دا وړه غونډې هڅه مې په ډېره مينه او احترام سره د ژوند دوو لويو شتمنيو، ګـران پلارجـان او ګـرانې مورجـانې ته ډالـۍ کوم.

په مينه

اعجازالحق "محرابي"

(c) ketabton.com: The Digital Library

دا کتاب مې ولې ولیکه؟

له کوچینوالي څخه مې دا عادت درلود چې کله به کوم مسافر له سفر څخه بېرته کور ته راغی، په بېړه سره به يې پوښتنې ته ورغلم؛ ډېر به دې ته لېواله وم ترڅو د نوموړي د سفر له خاطراتو، لیدلي حالات، تجربو او په ورته موضوعاتو ځان پوه کړم. د نوموړي کس د سفر د ټولو ویل شویو حالاتو انځور به مې ډېر وخت په ذهن کې و او هیله به مې دا وه چې څنګه همدا نورو خلکو ته په ښه توګه بیان او ولېږدوم ترڅو خلک هم ترې خبر شي او په خپلو سفرونو کې ترې ګټه واخلي. د خلکو د سفرونو د تجربو، لیدلي حالات او احوال باندې ځان پوهول مونږ ته د سفر په اړه پیلیز مالومات راکوي او زمونږ د سفر د لا ښه والي لپاره ډېر ګټور کیدای شي.

د خلکو د سفرونو په اورېدو ډېر وخت تېر شو چې بلاخره الله پاک دا توفیق را په برخه کړ ترڅو سفر ته مخه کړم او د خلکو اورېدلې کیسې او ویلی حال په سترګو ووینم چې په دې سره مې د فکر هغه موجود ابهامات حقیقت ته بدلون وموند. رښتیا يې ویلي دي: تجربه د علم پلار دی. د خلکو د سفر تجربې اورېدل د سفر لپاره داسې تشبیه ورکولای شو لکه په پوهنتون کې چې د لومړي کال محصلین د هرې رشتې لپاره د بنسټونو مضمون لولي.

د دې اثر (یونلیک) د لیکنې له اساسي موخو څخه د سفر په هکله پر اړینو مقدماتو، لارو چارو باندې ځان پوهول او د سفر ماهیت ته د قرآن او نبوي احادیثو په رڼا کې اشاره کول دي.

زه اعجازالحق محرابي د ایران هېواد د اصفهان پوهنتون محصل یم.

دغه کتاب (یونلیک)، د ایران هېواد فارس ولایت (شیراز ښار) ته د سفر د لیدلي حال او تجربو پر بنسټ، لیکل شوی دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دا سفر د ۱۴۰۲ لمریز کال، د سلواغې میاشتې په ۸ نېټه باندې، د دوو ورځو لپاره ترسره شو.

په دې سفر کې د یاد پوهنتون څخه زما مل مخلص ملګري.

- استاد عبیدالله غزنوي   (د خصوصي حقوقو د دکترا محصل)
- آصف الله آرین   (د نړیوالو اړیکو د ماسټري پروګرام محصل)
- شکرالله محمودي (د جزا او جرم پېژندنې د ماسټري پروګرام محصل)
- امین الله کوهي   (د نړیوالو اړیکو د ماسټري پروګرام محصل)

په دې کتاب کې ټول ذکر شوي موضوعات، زما د شخصي تجربو او لیدلي حال، نچوړ دی.

همدارنګه ذکر شویو موضوعاتو ته د قرآن کریم او احادیثو له نظره هم رڼا اچول شوې ده.

په درنښت

اعجازالحق "محرابي"

(c) ketabton.com: The Digital Library

مننه او کور ودانی!

په لومړي کې، د خپل خالق الله (جل جلاله) څخه ډېر شکر او مننه کوم چې ماته يې دا وړتيا را په برخه کړه ترڅو مې وکولای شول دا کتاب (يونليک) وليکم.

په دوهم قدم کې، د خپلې قدرمنې کورنۍ څخه ډېره مننه کوم چې تل يې د علم په ډګر کې زما مالي او معنوي ملاتړ کړی او کوي.

په دريم قدم کې، د خپل خوږ او قدرمن استاد فرهاد "جلالزي" څخه د زړه له تله مننه کوم چې تل له ما سره د ليکنې او ژباړې په برخه کې مرسته کوي او تل مې هڅوي، مثبته انګېزه او انرژي راکوي او زما د ليکنو کتنه په پوره مهنت او خواري سره، ترسره کوي.

په درنښت

اعجازالحق "محرابي"

(c) ketabton.com: The Digital Library

د دې کتاب لوستل خورا ګټور دي!

الله تعالی د هر انسان په ختــه کې د څیړنې، پنځونې او پلټنې ځواک ایښی دی. زیارکښ، هوډمن، د فکر او اند خاوندان تل د ښو په لټه کې وي، نورو ته د هوساینې او سوکالۍ د برابرولو لپاره، شپه او ورځ لګیا وي او د څیړنو په هر ډګر کې د حیرانوونکو پرمختیاوو پر لور، ګامونه پورته کوي.

ویاړم چې بیا هم ځوان، تکړه او با استعداده لیکوال ښاغلي اعجازالحق محرابي د خپل تازه لیکل شوي اثر، د کتنې لپاره فرصت راکړ. د ښاغلي محرابي دغه زیار او هڅه ما ته دا هیله لا پیاوړې کړه، چې د پښتو ژبې ځوان لیکوالان، مینه لري چې د دوی ژبه هم، د نورو ژبو په څېر، علمي پانګه ولري. دا کتاب چې ښاغلي محرابي صاحب لیکلی (آفاقي سَیر) نومیږي او د یونلیک په قالب کې لیکل شوی دی.

ژوند هم د یوه کوچني مګر خورا مهم سَیر حیثیت لري، هغه سَیر چې اړینې موخې تعقیبوي او په پای کې یې پایله، برخلیک ټاکونکې وي. سفر کول او له یوه ځایه بل ځای ته تلل پر ارواپوهنې سربېره، ډېرې داسې علمي، اجتماعي، فرهنګي، اقتصادي او فلسفي ښېګڼې لري، چې پر انسانانو یې ښېندي، تر دې حده چې سنت اګوستین وایي: (نړۍ د یوه کتاب په څېر ده، او هغه کسانو چې سفر یې نه وي کړی، یوازې یوه پاڼه یې لوستلې ده).

هر انسان د خپل تکامل لپاره اړ دی چې سفر وکړي، نو څومره به ښه وي چې د سفر د ډولونو، مخینې، نزاکتونو، او له سفر څخه د ګټې او خوند اخیستلو په هکله

(c) ketabton.com: The Digital Library

پوه شو! له نېکه مرغه چې دغه پوهه ښاغلي اعجازالحق محرابي، د دې اثر په واسطه تر مونږه رارسوي.

دا چې محرابي صاحب د سفر د ګټو، موخو، ډولونو او خوندونو په هکله، په زړه پوري مالومات راټول کړي، پرې خوښ يم او نوموړي ته د لا ډېرو برياوو او همدارنګه پښتو ادب ته د خدمت هيله لرم. په پای کې غواړم د ښاغلي ابن بطوطه په ارزښتناکه وينا، خپلې ليکنې ته د پای ټکی کېـږدم چې وايي: (ممکن د سفر په پيل کې د ويلو لپاره هېڅ خبره و نه لرئ؛ مګر سفر، په پای کې له تاسو څخه ليکوال جوړوي).

په درنښت

فرهاد "جلالزی"

۱۴۰۲ – ۱۲ - ۲۴

(c) ketabton.com: The Digital Library

لړلیک

سریزه ۱
د قرآن او عیني لیدلوري له نظره د سفر فلسفه ۲
سَیر او سیاحت ۳
د سفر د پیل څرنګوالی.. ۶
د سفر ورځ، یک شنبې، د سلواغې میاشتې ۸ نېټه.. ۷
لومړۍ ورځ ۱۱
حضرت حافظ (رح) څوک دی؟!.. ۱۲
لسان الغیب په څه مانا؟!... ۱۳
د پورتني فال تفسیر:... ۱۴
حضرت سعدي (رح) څوک دی؟! ۱۵
زندیه حکومت.. ۱۷
د کریم خان زند د ارګ ظاهري حالت! ۱۷
دویمه ورځ ۲۰
تخت جمشید؟!.. ۲۰
نقش رستم، شیراز؟!... ۲۵
د سفر د رامنځته کېدو مفکوره ۲۶
د سفر ډولونه، موخې او ځانګړتیاوې... ۲۸
علمي (تحقیقي) + فرهنګي... ۲۸
ځانګړتیاوې.. ۲۸
تفریحي سفر.. ۲۸

(c) ketabton.com: The Digital Library

ځانګړتیاوې.. ۲۸
سیاحتي (زیارتي) سفر ۲۹
ځانګړتیاوې.. ۲۹
زمونږ سفر فارس ولایت (شیراز ښار) ته! ۲۹
علمي.. ۳۰
فرهنګي:.. ۳۱
سیاحتي (زیارتي).. ۳۱
زیارتي:.. ۳۲
تفریحي:.. ۳۳
د سفر ملګري ۳۳
د سفر مدیریت.. ۳۶
مالي: ۳۶
زماني: ۳۸
د تعامل له اړخه: ۳۸
د سفر تجملي اړخ.. ۳۹
ډالۍ ٤۱
پیامونه.. ٤۳
پایله!.. ۵۵
ماخذونه ۵۷
د سفر انځوریز کڅوړه ۵۹

(c) ketabton.com: The Digital Library

سـريـزه

د قرآن کریم، د دې آیت په مصداق، (سَنُرِيهِمْ آيَاتِنَا فِي الْآفَاقِ وَفِي أَنْفُسِهِمْ حَتَّىٰ يَتَبَيَّنَ لَهُمْ أَنَّهُ الْحَقُّ). سفر په دوه ډوله وېشل شوی دی: آفاقي او انفسي سفر. آفاقي سفر (سَیر): هغه سفر ته ویل کیږي چې مسافر د نړۍ ظاهري لیدو او کتو ته مخه کوي او یا هم که داسې ووایم بده به نه وي چې د خپل نفس یا منځني وجود بهر ته سفر کوي ترڅو د الله (جل جلاله) د مخلوقاتو مطالعې ته په ظاهري بڼه کتنه وکړي. که آفاقي سفر ته د مثال په قالب کې کتنه وکړو په دې مانا: کله چې غواړئ آفاقي سفر وکړئ، نو طبیعي خبره ده چې تاسو به د الله (جل جلاله) د مختلفو مخلوقاتو څخه، څه د انسان په بڼه، څه د حیوان په بڼه او څه د طبیعت په بڼه وي، لیدنه وکړئ، د بېلابېلو فرهنګونو، جغرافیاوو، شخصیتونو، طبیعي زېرمو او مناظرو، ځنګلونو او د کایناتو د منظم او ښکلي خلقت او داسې نورو مواردو څخه به خبر شئ او په دې به پوه شئ چې په رښتیا هم د دې ټولو د رامنځته کولو او کنټرولولو تر شا حتما څوک شته، چې هغه مبارک ذات الله (جل جلاله) دی. د ظاهري سفر پر وړاندې، باطني سفر دی چې انسان په دې ډول سفر کې یوازې د خپل وجود او باطن مطالعې ته کتنه او په اړه یې فکر کوي .

د پورتنیو موضوعاتو د مطالعې په پایله کې، مونږ هم یوه ډله ملګري، د الله (جل جلاله) د خلقت د مطالعې په پار، د ایران هېواد فارس ولایت (شیراز) ښار ته سفر وکړ او د دې سفر په پایله کې مو د پورتنیو موضوعاتو حقیقت په عیني توګه ولیدو او دا سفر د دې باعث شو ترڅو تاسو قدرمنو لوستونکو ته خپلې تجربې او لیدلی حال د دې کتاب په وړاندې کولو سره شریک کړم. هیله مې دا ده چې دا کتاب ستاسو لپاره ګټور واوسي او ستاسو د اطلاعاتو په زیاتوالي کې مرسته وکړي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د قرآن او عيني ليدلوري له نظره د سفر فلسفه

الله پاک د سفر په اړه فرمايي:
(قُلْ سِيرُوا فِى الأَرْضِ فَانْظُرُوا كَيْفَ بَدَأَ الْخَلْقَ ثُمَّ اللّهُ يُنْشِئُ النَّشْأَةَ الآخِرَةَ إِنَّ اللّهَ عَلى كُلِّ شَىْء قَدِيرٌ (القرآن – عنكبوت: ٢٠).
دوی ته ووايه: په ځمکه کې و گرځئ، او وگورئ چې الله (جل جلاله) د پيدايښت پيل په څه ډول کړی دی، بيا به الله (جل جلاله) دوهم ځل هم ژوند در په برخه کړي، دا يقيني ده چې الله (جل جلاله) په هر څه قدرت لري. (ژباړه)
الله تعالی د ياد آيت په لومړۍ برخه کې، خلکو ته د (آفاقي سَير) په هکله د معاد په موضوع کې دعوت ورکوي، حال دا چې مخکينی آيت بيا د (انفسی سَير) جنبه لري. (عنكبوت: ١٩)
الله تعالی فرمايي: دوی ته ووايه په ځمکه کې وگرځئ، د رنگارنگو ژوندي موجوداتو ليدنه وکړئ، د مختلفو قومونو او ټولنو ځانگړنې مطالعه کړئ او په دې فکر وکړئ چې الله تعالی لومړنی خلقت په څه ډول رامنځته کړی؟!
(قُلْ سِيرُوا فِى الأَرْضِ فَانْظُرُوا كَيْفَ بَدَأَ الْخَلْقَ).
ورپسې، هماغه الله (جل جلاله) چې د دې قدرت لري چې دا ټول مختلف قومونه او رنگارنگ موجودات پيدا کړي، د آخرت نشأه به هم رامنځته کوي.
(ثُمَّ اللّهُ يُنْشِئُ النَّشْأَةَ الآخِرَةَ).
خلاصه دا چې د پورتنيو آياتو د تفسير په پايله کې؛ سفر په دوه ډوله دی.

- ظاهري (آفاقي سَير)
- باطني (انفسي سَير)

په پورتني آيت کې، الله تعالی خپلو بندګانو ته د آفاقي سفر په هکله وايي، حال دا چې په قرآن کې داسې نور مبارک آيتونه هم شته چې الله تعالی بندګانو ته د (انفسي سَير) په هکله توصيه کوي؛ چې افضل يې هم انفسي سَير (باطني سفر) دی.

په الرسالة القشيرية کې راځي: (په زړګونو به ووينئ چې سفر ته زړه ښه کوي، خو ډېر کم به ووينئ، چې د زړونو سفر وکړي (انفسي سفر) (ژباړه).

سَير او سياحت

دنيا له ډېرو ښايسته شيانو او ښکليو ځيزونو ځخه ډکه ده. په نړۍ کې ډېر خوندونه او پټ لذتونه شته، آفاق د بېلابېلو ننداړو او رنګارنګ تماشو يوه سينما ده، لاکن غړېدلې سترګې، روښانه نظر، لټوونکی دماغ او سربېره پردې سَير او سياحت، ګرځېدل او راګرځېدل حرکت او خوځېدل غواړي، د خدای په مخلوقاتو او پيدايښت کښې يو شی هم بې فايدې او بې مزې نشته، هر شی او هر ځېز د يو مقصد لپاره پيدا شوی دی، لاکن ټول عمر پلټنه او ځېړنه غواړي تر ځو چې د کايناتو د پيدايښت ښېګڼې را برځېره او ځرګندې شي. د دنيا د رنګارنګ خوندونو او پټو رازونو د ځرګندولو لپاره د ځمکې پر مخ ګرځېدل او راګرځېدل يوه ضروري خبره ده.

الله پاک هم په همدې هکله په خپل مبارک کلام قرآن کې فرمايي:

(قُلْ سِيرُوا فِي الْأَرْضِ فَانظُرُوا كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ الْمُجْرِمِينَ) (سورة النمل: ٦٩)

د ځمکې سَير او سياحت، د ملکونو ليدل کتل، د دنيا لټول د لويو خلکو يو لوی او ستر کار دی. ځومره نوي مالومات، نوې ځرګندونې او نوې پلټنې چې د ګرځېدو او سياحت په پايله کښې لاس ته راځي، په بل صورت کښې لاس ته نشي راتلای.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د دنیا لویو خلکو او سترو پوهانو تل په ګرځېدو او د ځمکې پر مخ په لټون، عمر تېر کړی دی او ډېر غوره مالومات او آثار یې موندلي او ډېرې پټې خزانې یې را برڅېره کړي دي. نوې ځمکې یې موندلي دي او د بني آدم د پوهې او علم د زیاتېدو لپاره یې د حساب وړ خدمتونه کړي دي.

د مثال په توګه، له یونانه د مورخینو پلار هېروډوت، تقریبا په (۴۰۰ مخکې له .م) کښې د آسیا له مهمو برخو څخه لیدنه وکړه او ډېر تاریخي او جغرافیایي مالومات یې راټول کړل. تر ده وروسته (بطلیموس) هم یو نومیالی سیاح او سیلاني تېر شوی دی.

په اوومه عیسوي پېړۍ کښې (هیوان تسانګ)، یو مشهور چیني سیاح و چې په منځنۍ آسیا او هند کښې یې څو کاله په ګرځېدو او سیاحت تېر کړل، په پای کې یې خورا ډېر مالومات راټول کړل او راتلونکو خلکو ته یې ارمغانونه پرېښودل.

په مسلمانانو کښې هم سیاحین او ګرځنده خلک تېر شوي دي چې تر ټولو مشهور کس (ابوعبدالله محمد بن عبدالله بن محمد بن ابراهیم لَوّاتی طَنْجی) معروف په (ابن بطوطه) دی. نوموړی د مراکش په طنجه ښار کې زېږېدلی دی. ابن بطوطه خپل سفر په ۷۲۵ ق. د مکې په لور پیل کړ او په دې سره مصر، شام، فلسطین، حجاز، عراق، خراسان، ایران، یمن، بحرین، ترکستان، بین النهرین او د هند ځینو برخو ته، چین، جاوه، د اروپا ختیځ، د افریقا ختیځ ته، د سفر کولو په پایله کې بلآخره د مراکش مغرب کې شاه ابو عنان فارس (د بني مریم له شاهانو څخه) ته ورغلو.

د ابن بطوطه (رح) سفرونو ۲۷ کاله (۱۳۲۵ – ۱۳۵۲ م) دوام وکړ او په پای کې، په ۷۷۹ ق. / ۱۳۷۷ م. کې ومړ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ابن بطوطه تقریبا د مارکو پولو هم عصر و، خو د مارکو پولو درې برابره یې سفر کړی دی (۱۱۷۵۰۰ کیلومتره). ابن بطوطه د بشري تاریخ تر ټولو لوی ګرځندوی پېژندل کیږي.

ابن بطوطه (رح) د خپلو سفرونو په پای کې یو لوی تاریخ هم لیکلی چې په عربي کښې یو مشهور تاریخ دی.

اسلامي عالمانو د دې امر مطابق چه (اطلب العلم و لو کان باالصین) په علم پسې د ځمکې مخ لټولی او لرې لرې سفرونه یې کړي دي. په ځانګړې توګه ځومره سیاحتونه یې چې د احادیثو د لټولو او صحیح کولو لپاره کړي دي؛ له هغو څخه د تاریخ کتابونه ډک دي.

په اروپا کې سَیر او سیاحت له ډېرو لاسته راوړنو او کشفیاتو سره مل و چې پیل یې له پرتګال څخه وشو. په څوارلسمه عیسوي پېړۍ کښې (کریستف کلمب) د سمندر په سیاحت ووت، په یوه وړه کښتۍ کښې کېناست او د سمندر لویو څپو ته یې ځان وسپاره ده غوښتل چه هندوستان ته لاړ شي، لاکن نوې دنیا ته ووت او د امریکې ځمکه یې کشف کړه چې نن د مدنیت یو روښانه مرکز دی. اروپایانو چې د سَیر او سیاحت ګټې ولېدلې، لکه د میږیو په څېر ټول په دنیا را خپاره شول، په دې سلسله کښې پرتګالیانو، هسپانویانو، انګریزانو، فرانسویانو، جرمنیانو او نورو په وچه، لنده او هوا کښې ډېر سیاحتونه وکړل، ډېرې ځمکې یې وموندې، د سکندر ظلمونو ته ورسېدل، په (ارض تسعین) یې خپل بیرغونه ودرول، په شمالي او سویلي قطبونو کښې وګرځېدل، د همالیې آسمان ښکلوونکو څوکو ته وختل، د پامیر لوړې ځمکې او د کوه قاف (البرز) په سر یې د نوح (ع) د کښتۍ درې وموندې، د افریقا اوئې صحراګانې یې د پښو لاندې کړې، په اوبو کښې د سمندر تلونو ته کوز شول، په هوا کښې دېرش زره فوټه پورته وختل، د ځمکې پر

(c) ketabton.com: The Digital Library

مخ ترې کوم پټ ځای پاتې نشو. د دې ګرځېدنو په برکت علم پرمختګ وکړ، د انسان دماغ حیرت ناکې کارنامې وښودلې، د ګرځېدو او سیاحت شوق نوې اختراع ګانې منځته را وویستلې، الوتکې، سمندري جهازونه، د ګرځېدو او تګ راتګ ډول ډول وسیلې جوړې شوې. دا ټول شیان د دې لپاره ساز شول چې نور هم انسان په دنیا کښې ښه وګرځي، ښه سیاحت او ښه پلټنه وکړي او د قدرت اسرار ځانته مالوم کړي. په اصل کښې اروپایانو په (قل سیرو فی الارض) باندې پوره عمل کړی او لا ورپسې لګیا دي. اوس یې سپوږمۍ ته سیاحتونه پیل کړي او هره ورځ اورو او وینو چې څه پرمختګونه چې نه کوي. خلاصه دا چې، سَیر او سیاحت، ګرځېدل را ګرځېدل د علم د زیاتېدو، د تجربې پیدا کېدو او د مالوماتو د ډېرېدو یوه لویه ذریعه او د پرمختګ یوه پخه لاره ده.

په دې هکله شاعر څه ښه ویلي.

په کیسو مطلب موند نشې پسې پاځه - له ګفتاره چا کردار موندلی نه دی.

د سفر د پیل څرنګوالی

دا سفر د ۱۴۰۲ لمریز کال، د سلواغې میاشتې په ۸ نېټه، د یک شنبې په ورځ باندې، د دوو ورځو لپاره ترسره شو.

لومړی، یوه ورځ د مخه د شنبې په ورځ مو یاد ښار ته د یک شنبې ورځې د ۱۱ بجو لپاره د بس ټکټ وکړ او د هر ټکټ بیه (۲۱۵۰۰۰ تومان معادل ۲۸۰ افغانۍ) و. د ټکټ اخیستلو سره سم، د سفر د لا ښه مدیریت او همغږي په پار مې د واټساپ یو ګروپ جوړ کړ، د واټساپ د ګروپ نوم (Shiraz Tour) و. د دې ګروپ د رامنځته کېدو هدف، د سفر په اړه د ټولو اطلاعاتو شریکول او همدارنګه

(c) ketabton.com: The Digital Library

د سفر په اوږدو کې د هر ډول خاطراتو، انځورونو او د سفر اړوند مالوماتو د لیږد او رالیږد و.

دا چې ما اعجازالحق محرابي د سفر د مدیریت مسؤلیت په غاړه درلود، خپله لږ شوخ یم، د سفر په اوږدو کې مې له خپلو ملګرو څخه په هره مرحله کې ویډیو ضبطوله او همدارنګه مخکې له دې چې سفر پیل شي، خپلو ملګرو ته مې د واټساپ د ګروپ له طریقه ځینې سپارښتنې وکړې، دا سپارښتنې په لاندې توګه دي.

- له ځان سره حتما یو کوچنی بکس، یو جوړ منظم پتلون (کوټ شلوار)، شامپو، د غاښونو بُرس، یو جوړ افغاني کالي، یوه پیاله او خپل د چای کوچني ترموزونه ولرئ.

د سفر ورځ، یک شنبې، د سلواغې میاشتې ۸ نېټه

د ګهیځ ۴۰: ۵ وې چې له خوبه را ویښ شوم، د سهار لمونځ مې وکړ، وروسته له لمانځه څخه خوب رانغلو او همداسې سرګردانه یوې بلې خواته ګرځېدم، لکه څه چې را څخه ورک وي. ساعت اووه بجې شوې، د اتاق ملګرو ته مې د سهار چای تیار کړ، رښتیا په همدې ورځ مو یو مېلمه هم درلود، هغه زما د هم اتاقي جلال الدین محمدي زوم، عبدالحمید محمدي و. ملګرو هم تعجب وکړ چې نن ولې دومره وخته چای تیار شوی، نو ما ورته وویل، چې نن ورځ ځانګړې ده.

د چای څخه وروسته، په بېړې سره حمام ته لاړم، حمام مې وکړ او د سفر لپاره مې د سپارښتنو سره سم خپل تیاری ونیود، کله چې مې تیاری ونیود نو په همدې وخت ساعت ۹ او ۴۵ دقیقې وې، د واټساپ په ګروپ کې مې ملګرو ته پیام وکړ چې لسو بجو ته حتما تیار واوسئ ترڅو اډې (ترمینال) ته لاړ شو، په

(c) ketabton.com: The Digital Library

همدې وخت کې و چې ټول ملګري د وعدې سره سم تيار شول، مګر زمونږ يو ملګری چې زما قدرمن استاد هم تېر شوی (استاد عبيد الله غزنوي) د خپل پوهنتون کار لپاره، د ژبې او ادبياتو پوهنځي ته تللی و او هلته يې د راتلونکي سمستر د انګليسي مضمون په اړه پوښتنه کوله، نو دا وخت و چې زه ورته ډېر په غوسه وم دا ځکه چې تر اډې (ترمينال) چې د کاوه اډې (ترمينال) په نوم ده، نږدې يو ساعت په مترو کې لاره وه او دا وخت ساعت ۱۰ بجې وې چې قدرمن استاد نه و راغلی او زمونږ سره نه و يوځای شوی، نو ما دا فکر وکړ چې استاد حتما نه غواړي شيراز ته لاړ شي، او بايد زه يې مخکې خبر کړی وای. نو د سوچ او فکر خلاف، استاد په ټيلفوني اړيکه کې راته وويل: چې تاسو د اډې په لور لاړ شئ؛ زه ستاسو تر شا درځم. له دې اړيکې وروسته مونږ ځلورو ملګرو له استاد څخه په ناهيلۍ د مترو په واسطه د اډې په لور حرکت وکړ، په لاره کې مو د استاد په اړه يو څه غيبت هم وکړ، بلاخره وروسته له نږدې يو ساعت مزل څخه، اډې (ترمينال) ته ورسېدو، د رسېدو سره سم، استاد راته زنګ وکړ او ويې ويل: چېرته ياست زه همدا اوس غواړم ستاسو خواته يانې اډې ته حرکت وکړم، نو همدا ځای و چې په ډېره غوسه سره مې استاد ته وويل: " ښاغلی استاده! تر دې ځايه نږدې يو ساعت لاره ده او مونږ هم همدا اوس د حرکت په حال کې يوو"، استاد وويل: "څنګه وکړم چاره راته وايه"، بيا په همدې وخت کې زما ملګري امين الله کوهي وويل: " صبر صبر، زه له موټروان څخه پوښتنه وکړم" چې آيا له دې ځايه د صفه اډې (ترمينال) ته ځي او کنه؟ (اصفهان ولايت دوه اډې (ترميناله) لري، د صفه او کاوه په نومونو)، د صفه په نوم اډه (ترمينال) د اصفهان پوهنتون سره ډېر نږدې موقعيت لري او د کاوه په نوم اډه د پوهنتون څخه نږدې يو ساعت د مترو په واسطه لرې فاصله کې موقعيت لري). نو موټروان

(c) ketabton.com: The Digital Library

ځواب راکړ، هو! له دې ځایه (کاوه) څخه لمړی صفه اډې ته ځو بیا وروسته له هغې ځایه د شیراز په طرف حرکت کوو دا ځکه چې د شیراز ښار مسیر د صفه د اډې په لاره پروت دی. همدا ځای و چې ډېر خوشاله شوم او استاد ته مې وویل: " چې په چټکۍ سره همدغه اډې (صفه) ته درځه، مونږ هم در روان شوو"؛ وروسته له یو ساعت مزل څخه په بس موټر کې، د کاوه اډې څخه د صفه په نوم اډې ته ورسېدو او هلته استاد غزنوي هم زمونږ سره یوځای شو او د شیراز په لور مو سفر پیل کړ.

د سفر په اوږدو کې په موټر کې هم څنګ تر څنګ سره ناست وو، په خپلو منځو کې مو د لارې په جریان کې د ودانیو، ځنګلونو، خلکو او نورو موضوعاتو په هکله خبرې اترې سره کولې او همدارنګه د واټساپ په ګروپ کې مو د حضرت سعدي او حافظ د شعرونو او آثارو په هکله هم یو بل ته مالومات سره لېږل؛ د لارې په اوږدو کې مو یوازې په ۲ بجو، د ډوډۍ او لمونځ لپاره وقفه وکړه. بلاخره د ماښام په ٦ بجو د فارس ولایت مرکز شیراز ښار ته ورسېدو او د ښار لومړۍ ښکلا د (قرآن) د دروازې وه چې ومو لیدله، د برېښنا په رنګارنګو رڼاګانو باندې پوښلې وه، لږ مخکې د کاراندیش اډې (ترمینال) ته ورسېدو، موټروان غږ وکړ: "مقصد ته ورسېدو، ښه راغلاست"، مهرباني وکړئ ښکته شئ!.

کله چې د موټر څخه ښکته شوو، نو هک حیران په میدان پاتې شوو او په دې وخت کې د اډې د ټکسي موټر چلوونکو څخه نه خلاصیدو، داسې یو حالت شو لکه د کارګرو په فلکه چې څوک ورشي او غواړي کارګر له ځان سره بوځي، نو پر مونږ باندې هم د ټکسي د موټر چلوونکو یو ډله راټول شول او په دې خبرو یې پیل وکړ، ښه راغلاست، چېرته ځئ لخیره، ټکسي مو په چوپړ کې ده، نو دا چې په واقعیت هم زمونږ ځای مالوم نه و، نو ورته ومو وویل چې مننه مونږ پسې څوک

(c) ketabton.com: The Digital Library

راغلي او حقيقت دا و چې مونږ په ياد ښار کې هيڅ څوک نه پېژندل، دا کار مو يوازې د ټکسي موټر چلوونکو څخه د ځان د خلاصون لپاره وکړ او همداسې په پښو د اډې خروجي لور ته روان شوو، په دې وخت کې زمونږ يوه ملګري وويل: "چې ای کاش!، اوس مو څوک پېژندلای او راته راغلي وای او ورسره کور ته تللي وای"، ما ورته وويل: "تل داسې نه وي". له اډې څخه بهر شوو او له خلکو څخه په پرله پسې پوښتنو سره مو په پای کې، اډې ته نږدې د (مهمان پذير پرديس) په نامه هوټل پيدا کړ او هلته لاړو. له لومړنيو پوښتنو او نوم ليکنې څخه وروسته مو يو اتاق د شپې په (۵۰۰ تومنه معادل ۶۵۰ افغانۍ) کرايه کړ.
هوټل د امکاناتو له اړخه ښه و، اتاق يې درې کټه درلودل، بخارۍ او په منځ کې يې يو تشناب او ورسره حمام هم و، پخلنځی يې په عمومي دهليز کې موقعيت درلود.

د ډوډۍ وخت شو، زه، ښاغلی شکرالله محمودي او امين الله کوهي د ډوډۍ تيارولو لپاره بهر ته لاړو، کوهي نانوايي ته لاړ، زه او محمودي يو لوی خوراکي دوکان ته لاړو او هلته مو د شپې د ډوډۍ لپاره آماده لوبيا او ورسره ميوه او شيريني باب واخيستل، کله چې اتاق ته راغلو نو آماده لوبيا مو لږ نوره هم جوړه کړه. غوړ، آماده لواب مو ورته اضافه کړل او ډوډۍ مو تياره کړه، په ګډه سره مو ډوډۍ نوش جان کړله، وروسته له ډوډۍ مو چای وڅښل او له ملګرو سره مو غوري وکړې. د ملګرو له ډلې، د آصف الله آرين په نامه وويل: "واقعا ډېر ښه وخت راغلو ځکه چې نن شپه آرام وکړو او سبا به لخيره خپلو ليدو کتو ته مخه کړو"، تر دې وروسته، همداسې شپه شوه او ويده شوو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

لومړی ورځ: سهار لمانځه ته را پا ځېدو، له لمانځه څخه وروسته مو هم یوه سترګه خوب وکړ، په اتو بجو محمودي او کوهي د سهار چای تیار کړ. د چای څخه وروسته مو ځانونه آماده کړل او لخیره د سَیر په طرف له هوټله بهر شو او د هوټل د مخه مو د سفر د لومړني مقصد (حضرت حافظ روضې) پر لور، دوه آنلاین ټکسیانې د (اسنپ په نوم) ونیولې، دا چې دغه ښاري ټکسیانې له څلورو څخه زیات کسان نه سپروي او مونږ پنځه کسه وو، نو مجبورا دوه آنلاین ښاري ټکسیانې مو ونیولې او د کسانو وېش مو داسې وکړ چې استاد غزنوي او آرین په یوه ټکسي کې او زه، کوهي او محمودي په بله ټکسي کې وو او په ټول سفر کې یانې په دوو ورځو کې همدا کسان به سره په ټکسیانو کې له یوه ځایه څخه بل ځای ته تللو.

د حضرت حافظ روضه: کله چې یاد ځای ته ورسېدو نو په دروازه کې د امنیتي محافظینو لخوا له لومړنیو پوښتنو څخه وروسته، د ننوتلو لپاره ایراني ټکټونه راکړل شول. (ایراني ټکټونه ځکه چې ویې لیدل مونږ ډېر ډیپلوماټیک کالي اغوستي او د اصفهان پوهنتون زده کوونکي یوو) د هر ایراني ټکټ بیه (۵ تومنه معادل ۷ افغانۍ) وه؛ حال دا چې د غیر ایراني ګرځندویانو لپاره د ټکټونو بیې لوړې وې.

د ټکټونو اخیستلو وروسته، د حافظ روضې ته ننوتلو او په لیدو کتو او د نصب شویو لوحو په ویلو مو پیل وکړ، ترڅو چې اصلي قبر ته ورسېدو؛ لومړی مو نوموړي شخصیت ته د مغفرت دعا وکړه ورپسې په زیارت کې په ګرځېدو وو چې شاو خوا مو ولیدل په سلګونه کسان تلل او راتلل، ما هم د همدې فرصت څخه په استفادې سره د همدې حال او هوا څخه ویډیو ضبطوله، د ضبط پر وخت، د

روضې يو امنيتې ساتونکی راغی او ماته يې تذکر راکړ، چې د امنيتي مواردو په پار، د ويډيو ضبطولو اجازه نلرئ، ما ورته وويل سمه ده، خو بيا مې هم پټ پټ ويډيو کوله ځکه فضا او محيط ډېر ښکلي او په زړه پورې وو.

حضرت حافظ (رح) څوک دی؟!

خواجه شمسُ‌الدّينْ محمّدِ بن بهاءُالدّينْ محمّدْ حافظِ شيرازي، مشهور (متخلص) په "حافظ"، د فارسي ژبې د اتمې هجري پېړۍ، لوی غزل ويونکی شاعر او اديب شخصيت دی.

نوموړي په ۷۲۷ هجري قمري کال په شيراز ښار کې دې نړۍ ته سترګې پرانيستلې.

حافظ خپلې لومړنۍ زده کړې په شيراز ښار کې د خپل وخت او ځای له عالمانو څخه لاسته راوړې او د وخت په ادبي علومو کې يې لوړ ځای خپل کړی و.

حضرت حافظ (رح) ته ځکه حافظ وايي، چې نوموړی د قرآنکريم حافظ و.

حضرت حافظ يوازې يو ځل واده کړی دی او له هغه څخه يې يو زوی درلود چې هغه هم په ځواني کې له نوموړي سره د هند په لور په يو نابشپړ شوي سفر کې، وفات شوی و.

د حافظ (رح) له مشهورو آثارو څخه "ديوان حافظ" د يادولو وړ دی؛ دا ديوان په خپل ځان کې ۵۰۰ غزله، ۴۲ رباعي او څو قصيدې لري چې د ۵۰ کلونو په اوږدو کې يې ويلې دي.

د حافظ ډېرَی شعرونه، د غزل په بڼه دي.

د حافظ فال، د ايرانيانو لپاره يو له مهمو او اړينو فالونو څخه دی. نن ورځ د ټولو ايرانيانو په کورونو کې د "حافظ فال" په نامه کتاب ليدل کيږي او ايرانيان د

(c) ketabton.com: The Digital Library

خپل کلتور او سُنت مطابق په خپلو ملي، مذهبي او آن د نوروز او د یلدا په شپو د "حافظ فال" په کتاب باندې، خپل فالونه ګوري.

همدارنګه حضرت حافظ د لِسانُ‌الْغِیْب، تَرجُمانُ الْاَسرار، لِسانُ‌الْعُرَفا او ناظِمُ‌الاُولیاء په لقبونو هم نومول شوی دی.

لسان الغیب په څه مانا؟!

لسان الغیب عربي ریښه لري، چې لسان د ژبې په مانا او الغیب د پټ او نامعلوم په مانا.

حافظ شیرازي ته ځکه لسان الغیب وایي، کله چې نوموړی ومړ نو د نوموړي د وفات پر ورځ د خلکو ترمنځ د حافظ د خښولو پر سر لانجه راغله، دا ځکه چې خلکو حافظ د خپلو افکارو او لیدلوري له اړخه، بې دینه پېژندلو، نو په لومړي کې یې اجازه ورنکړه چې نوموړی په یاد ښار کې خښ کړي چې په دې سزه د عامو خلکو، فرهنګیانو او ادیبانو ترمنځ لانجه راغله، په دې وخت کې یو کس وویل چې راځئ د همدې موضوع د روښانتیا لپاره د حافظ له خپل کتاب څخه فال وګورو او معلومه به شي چې نوموړی څنګه یو شخصیت دی، نو پرېکړه وشوه سمه ده، په همدې وخت کې و چې د حافظ د شعرونو کتاب یې راوړو او یو ماشوم ته یې ورکړو ترڅو ورڅخه یو غزل وټاکي، کله چې ماشوم د فال لیدلو په هدف غزل وټاکه، نو لاندې د مانا او مفهوم څخه ډک غزل یې په فال کې راوخوت چې وایي.

عیب رندان مکن ای زاهد پاکیزه سرشت

که ګناه دګران بر تو نخواهند نوشت

من اګر نیکم و ګر بد تو برو خود را باش

(c) ketabton.com: The Digital Library

هرکس آن درود عاقبت کار که کشت
همه کس طالب یارند چه هشیار و چه مست
همه جا خانه عشق است چه مسجد چه کنشت

د پورتني فال تفسیر: د نورو خلکو د عیب پلټنه ډېر ناوړه کار دی. هرڅوک د خپلو اعمالو مسؤل دی. د انسانانو د ظاهر څخه نشو کولای د هغوی باطن وپېژنو او هیڅوک د چا له باطن څخه خبر نه دي. سمه ده چې ټول انسانان جایزالخطا دي، خو عاقل انسان د نورو له خطاوو څخه درس اخلي او هغه نه تکراروي، او ته هم د نورو له تجربو څخه ګټوره استفاده وکړه.

د پورتني غزل په لیدلو سره خلک حیران پاتې شول او په پای کې د نوموړي شخصیت جنازه ترسره او خاورو ته وسپارل شوه او د همدغې کیسې وروسته نوموړي ته د لسان الغیب لقب، ورکړل شو.

د یادولو وړ ده چې هر څومره زیات د حضرت حافظ (رح) په هکله ووایم کمه ده، نو په همدې به بسنه وکړم.

نوموړی شخصیت، په ۷۹۲ هجری قمري کال د شیراز په ښار کې ومړ او هلته د حافظیه په سیمه کې خاورو ته وسپارل شو.

کله چې د حضرت حافظ د روضې لیدل کتل پای ته ورسېدل، نو د برنامې سره سم مو دوه آنلاین ښاري ټکسیانې ونیولې او د حضرت سعدي (رح) د روضې پر لور ولاړو، کله چې هلته ورسېدو نو که مبالغه ونه کړم یوه بله عجیبه د محبت، په زړه پورې او د ښو انسانانو څخه ډکه فضا وه.

یو څه چې زه یې ډېر حیران کړم، هغه د حضرت سعدي او حافظ په زیارتونو کې د ډېرو ښو انسانانو شتون و، دا انسانان نه یوازې د ایران څخه بلکې د ټولې نړۍ څخه راتلل، ترڅو د دې لویو شخصیتونو د روضو لیدنه وکړي. سبحان الله، الله

(c) ketabton.com: The Digital Library

پاک د تاریخ یادو دوو لویو شخصیتونو ته عجیبه عزت ورکړی دی، الله پاک دې مونږ او تاسو ټولو ته د حضرت سعدي او حافظ او داسو نورو ورته شخصیتونو استعداد او وړتیا را په برخه کړي، الهم آمین.

حضرت سعدي (رح) څوک دی؟!

ابو محمد مشرف الدین مصلح بن مشرف، مشهور (متخلص) په "سعدي" د فارسي ژبې د اوومې هجري پېړۍ، لوی شاعر او لیکوال شخصیت دی.

نوموړی د اټکل له مخې په ٦٠٦ هجري قمري کې (د ٥٨٩ لمریز کال او ١٢١٠ م مطابق) په شیراز ښار کې دې نړۍ ته سترگې پرانیستلې.

د یادولو وړ ده چې ځینې د نظر خاوندان، د نوموړي د زوکړې نېټه، ٥٨٥ هـ.ق په گوته کوي.

د سعدي کلمه، د اتابک مظفرالدین سعد بن ابوبکر بن سعد بن زنگي له زامنو څخه راخیستل شوې، کلمه ده.

نوموړي لوی شاعر او شخصیت ته د خبرو استاد، د خبرو پادشاه او د شیخ اجل په نومونو القاب هم ورکړل شوي دي.

حضرت سعدي (رح) پرته له کومې مبالغې څخه، د فارسي ژبې د پنځو لومړیو لویو شاعرانو څخه شمېرل کیږي. دا پنځه لوی او با وقاره شاعران دا دي:

حضرت مولانا جلال الدین محمد بلخي

حکیم ابوالقاسم فردوسي

خیام نیشاپوري

حضرت سعدي شیرازي

حضرت حافظ شیرازي

(c) ketabton.com: The Digital Library

حضرت سعدي په ځواني کې د بغداد نظامیه مدرسې ته لاړ او هلته یې د ادب، تفسیر، فقه، کلام او حکمت زده کړې وکړې.
د سعدي له لویو او د حساب وړ آثارو څخه بوستان (نظم) او گلستان (نثر) یادولای شو.
سعدي نامه یا بوستان، د سعدي لومړنی اثر دی چې په ٦۵۵ هجري قمري کې د نظم یا شعر په بڼه لیکل شوی او همدارنگه یو کال وروسته یانې په ٦۵٦ هـ.ق کې یې گلستان د نثر په بڼه لیکلی دی. سربېره پردې په عربي ژبه باندې هم ډېر د حساب وړ قصاید، غزلونه، قطعې، ترجیح بند، رباعیات او مقالې لري.
حضرت سعدي، نږدې ۷۰۰ غزله لري چې د بحث محور یې، مینه دی.
د یادولو وړ ده چې هر څومره زیات د حضرت سعدي (رح) په هکله ووایم کمه ده، نو په همدې به بسنه وکړم.
نوموړی شخصیت د ٦۹۰ تر ٦۹۴ کلونو په اوږدو کې په شیراز ښار کې وفات شوی او د یاد ښار په سعدیه سیمه کې خاورو ته سپارل شوی.
کله مو چې د حضرت سعدي (رح) له روضې څخه لیدنه وکړه، نو د برنامې سره سم د شیراز ښار مرکز، د کریم خان زند ارگ ته لاړو. مخکې له دې چې د کریم خان زند ارگ ته ننوځو نو د ارگ مخامخ، د ذهن د ستړیا د لمنځه وړلو لپاره مو د ملگرو سره په گډه یو یو آیسکریم (بستني) نوش جان کړ، وروسته له هغه د کریم خان زند ارگ ته لاړو، د اصولو سره سم د ننوتلو لپاره مو ایراني ټکټونه وکړل، چې د هر نفر ټکټ بیه (۵ تومنه معادل ۷ افغانۍ) و.

(c) ketabton.com: The Digital Library

زندیه حکومت

زندیان یا زندیه (۱۱۲۹ - ۱۱۷۴ هـ.ش) په ایران کې حاکمه یوه طایفه وه چې د افشاري حکومت له نړېدو څخه وروسته او مخکې د قاجار له حکومت څخه، د ایران هېواد په څمکه یې د ۴٦ کلونو په موده حکومت وکړ او د شیراز ښار یې د حکومت پلازمېنه وه.

یاد خاندان، د کریم خان زند په مشري، په ۱۱٦۳ هجري قمري کال په ایران کې قدرت ته ورسېده.

کریم خان زند د ایران د لُر له قوم څخه و. نوموړی په لومړیو کې د نادر افشار له عساکرو څخه و.

کریم خان قدرت ته د رسېدو سره سم، د شاه له نوم څخه تېر شو او خپل ځان ته یې د وکیل الرعایا لقب ورکړ.

د کریم خان زند د ارگ ظاهري حالت!

کله چې یاد ارگ ته ننوتلو، د ارگ ظاهري حالت خورا گډوډ او بې نظم و. نظافت ته یې ډېره توجه نه کیدله، ودانیز حالت یې هم وران او ویجاړ مالومېده او همدارنگه د خلکو تعداد هم دومره نه و چې ورڅخه تعریف وکړم. له دې حالت څخه ما دا برداشت وکړ چې ممکن دا کس او یا هم د یاد کس حکومت دومره د تعریف وړ نه و چې یې قدر وشي، یوازې د تاریخي اثر په توگه یې یاد ارگ په سطحي توگه ساتلی ترڅو خلک ورڅخه لیدنه وکړي، ترڅو د یاد شخص د حکومت په اړه پوه شي او د ځان لپاره یې د الگو په توگه وگرځوي، حال دا چې هغه عظمت او لویي چې د سعدي او حافظ له روضو سره وو، هېڅ هم له دې ځای سره د پرتلې وړ نه و.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د يادولو وړ ده چې د يادې طايفې په اړه همدومره مالومات بسنه کوي، د نورو مالومات لپاره کولای شئ تاريخي کتابونو ته کتنه وکړئ.

د لومړۍ ورځ وروستۍ کتنه د شاه چراغ له روضې څخه وه. کله مو چې د وکيل خان زند له ارگ څخه ليدنه پای ته ورسېده، د پلان سره سم مو دوه آنلاين ښاري ټکسيانې ونيولې او د شيراز ښار يوې څنډې، د شاه چراغ روضې ته ورغلو.

کله چې يادې روضې ته ورغلو، لومړۍ خو دا چې که مبالغه ونه کړم، ياد زيارت نږدې لس جريبه ځمکه ځای نيولی و. د ننوتو سره سم پکې کوم مذهبي مراسم روان و، ډېر خلک يادې روضې ته تلل او راتلل او همدارنگه کلک امنيتي تدابير هم نيول شوي وو.

کله چې يادې روضې ته ننوتلو، لومړۍ د قبر ځای ته ور ننوتلو، ياد شخصيت ته مو د مغفرت دعا وکړه او ليدو کتو ته مو دوام ورکړ. کله مو چې د قبر څخه ليدنه پای ته ورسېده، د قبر له ځايه را بهر شو او د روضې د محوطې په منځ کې، يوه اړخ ته د شاه چراغ په نامه يو موزيم و، هغه ته ورغلو، لومړی مو دننوتلو ټکټ (۱۰ تومنه معادل ۱۳ افغانۍ) وکړ. دا موزيم دوه منزله و، لومړی مو د دوهم منزل څخه ليدنه وکړه، په ياد منزل کې ټول تاريخي ليکنې وې، له دې ډلې څخه ډېرَی د قرآن کريمونو لاسي ليکل شوې نسخې وې. ورپسې لومړي منزل ته راښکته شوو، په ياد منزل کې بيا ډېر پخواني تاريخي آثار وو، لکه: د طلا دروازه، پخوانۍ وسلې، سکې، د مختلفو هېوادونو د پيسو ډولونه، شهاب تېږې، د هېواد په کچه د لويو اتلوليو جايزې، مډالونه، د پخواني وخت زيورات او همدارنگه په ياد زيارت باندې د تېر کال د حملې ځينې پاته شوي آثار هم اېښودل شوي وو.

وروسته له موزيم څخه، د روضې يوې څنډې ته لاړو او هلته د کتابونو، او ډاليو يو دکان و، د ملگرو سره په مشوره هلته ورغلو او يو څه پېر مو وکړ. زمونږ د پېر له

(c) ketabton.com: The Digital Library

مهمو ځيزونو څخه د سعدي بوستان، ګلستان او همداسې خپلو ملګرو لپاره نورې ډالۍ، چې له دې جملې څخه به د يوې ډالۍ يادونه وکړم، هغه دا چې ما خپل يوه نږدې او خوږ ملګري جلال الدين "محمدي" ته يو جوړ تسبېح ډالۍ واخيستلې، ځکه نوموړی ډېر ذکر کوي. الله (جل جلاله) دې نوموړي ته لا ډېر توفيق ورکړي او همدارنګه نورو ملګرو هم له دې ځايه ډېر پېر وکړو.
ورځ ورو ورو په ختمېدو وله، د مازديګر وخت و چې د همدې کتابتون او پلورنځي ترڅنګ لوی صف ودريدلو، نو مونږ هم حيران شو چې څه خبره ده، پوښتنه مو وکړه، نو فکر کوم هغه کس راته وويل چې نذر (خيرات) دی او سوپ ورکوي. مونږ ته هم دې صف يو ډول ښه احساس راکړ نو ټول ملګري په صف کې ودريدلو او له ځنډ وروسته مو سوپ ترلاسه کړ، که مبالغه ونه کړم بل ډول ښه خوند يې وکړ. سوپ مو چې نوش جان کړ، ساعت ته مو چې وکتل، د ماښام لمانځه ته نږدې ۲۵ دقيقې پاتې وې او ملګري هم د ډېرو ګرځېدلو او سياحت په پايله کې ستړي برېښېدل، مشوره مو وکړه چې ځو لخيره د اتاق په لور (مهمان پذير پرديس) هوټل ته. دا ځل، کله مو چې دوه آنلاين ښاري ټکسيانې په انټرنت کې وپلټې، نو پيدا نشوې او مجبوره شو په يوه آنلاين ښاري ټکسي (اسنپ) کې لاړ شو، بلاخره په يوه ټکسي کې مو په ډېر سختې سره ځان ځای کړ او لاړو خپل د استوګنې په لور. کله چې هلته ورسيدو، لومړی مو د ماښام لمونځ وکړ، وروسته له لمانځه مو چای وڅکلو او ورپسې د تېرې شپې په څېر، کوهي لاړ نانوايي ته د ډوډی راوړلو لپاره، زه او محمودي لاړو د ماخوستن د ديګ لپاره د سودا اخيستلو پر لور. استاد غزنوي او ښاغلی آرين ته مو وويل: تاسو په مونږ کې مشران ياست، کرار کښېنئ او آرام وکړئ؛ که څه هم دوی دواړو ډېر ټينګار وکړو چې د سودا او ډوډی اخيستلو پسې لاړ شي؛ خو مونږ د اخلاقي اصولو له مخې،

(c) ketabton.com: The Digital Library

دا اجازه ور نکړه او مونږ دري سره لاړو د ماخوستن ډوډۍ لپاره مو سودا راوړه. د دوهمې شپې ډوډۍ یو څه ځانګړې وه دا ځکه چې د ورځې په اوږدو کې مو د ډوډۍ خوړلو فرصت پیدا نکړ نو ملګرو ویل، چې باید یو ښه مناسب څه واخلو ترڅو د غرمې خالیګاه هم پکې ډکه شي، نو د همدې خبرې په پار مو، ستاسو په اجازه، آماده سور کړی چرګ، بال کتف، هګۍ (د جوشولو لپاره) او نوشابه واخیستل. د دې شپې له جالبو صحنو څخه راته د جوش کړو هګیو جنګول ول، سبحان الله، څومره ډېر مو سره وخندل، الله تعالی دې مونږ ته هدایت وکړي.
وروسته له دې چې ډوډۍ مو وخوړله او ورپسې مو چای وڅښل، بیا مو نو د تېرې کړې ورځې انځورونه، خاطراتو، او پېښنو په هکله غورې او باندړار وکړو، د دې ټولو څخه وروسته، ویده شوو.
دویمه ورځ: د دویمې ورځې سَیر او سیاحت، کله مو چې په ۹ بجو د سهار چای وڅښلو، نو د برنامې سره سم، د تخت جمشید پر لور مو دوه آنلاین ښاري ټکسیانې (اسنپ) ونیولې او حرکت مو وکړ.

تخت جمشید؟!

تخت جمشید د فارس ولایت (شیراز ښار) په مرودشت ولسوالۍ کې د غره لمنې کې پروت لوی په تېرو سینګار شوی تاریخي قصر دی او د شیراز ښار څخه نږدې ۵۷ کیلومتره لرې فاصله کې پروت دی. د تخت جمشید ودانۍ کار، د هخامنشیانو د دریم پادشاه داریوش، لخوا پیل او په دې ودانۍ کې د وخت بې شمېرو انجنیرانو او د هنر خاوندانو هم نارینه او هم ښځینه، کار کړی.
تخت جمشید د ۱۲۰ کلونو په اوږدو کې جوړ شوی او یو څه چې د دې تخت په اړه ارزښت لرونکي ښودل شوي دي، هغه له کارګرو سره د هخامنشي

(c) ketabton.com: The Digital Library

پادشاهانو ښه رويه او سلوک دي چې وايي د ښه او وړ حقوق سربېره، نور ډېر امتيازات هم کارګرو ته ورکول کېدل (والله اعلم).
دا چې د تخت جمشيد کار د ۱۲۰ کلونو په اوږدو کې ترسره شوی، نو د يادولو وړ ده چې يوازې پيل يې د دريم پادشاه داريوش لخوا شوی او همداسې د کلونو په اوږدو کې، نور قصرونه يې د هخامنشيانو د نورو حاکمان لخوا جوړ شوي دي.
تخت جمشيد، د پخواني ايران د لويوالي او عظمت له آثارو څخه شمېرل کيږي او د شيراز ښار د ليدو کتو لپاره يو له مشهورو ځايونو څخه دی چې هره ورځ په سلګونه کسان، له ياد ځای څخه د تاريخ د پوهېدو په پار، ليدنه کوي.
همدارنګه د تخت جمشيد پاته شوي آثار او ودانۍ، د نړۍ د تاريخ د تمدن له مهمو اسنادو څخه شمېرل کيږي.
تخت جمشيد، د هخامنشيانو د سلسلې د ۲۵۰۰ کلونو پخوانی يادګار دی.
تخت جمشيد، په نړۍ کې د ايران هېواد د پارسي تمدن له آثارو څخه شمېرل کيږي او همدارنګه نوموړی ځای په نړۍ کې د (پرسپوليس) په نوم هم پېژندل کيږي.
د تخت جمشيد د محوطې بل نوم (د پارسه مِلک) دی چې د نړۍ له ګوټ ګوټ څخه ورته هره ورځ په سلګونه ګرځندوی ليدو کتو ته راځي.
د تخت جمشيد په منځ کې د مهمو ودانيو (قصرونو) نومونه دا دي:

- د تخت جمشيد رسمي او تشريفاتي قصرونه (د ملل د دروازې قصر)
- د آپادانا قصر (لوړ عمارت)
- د تچر قصر (لوړ عمارت)
- د هديش قصر (لوړ عمارت)

(c) ketabton.com: The Digital Library

- د ملکي قصر (لوړ عمارت)
- د شورا قصر (لوړ عمارت)
- د سلو پایو (ستون) قصر (لوړ عمارت)
- د (ه یا اچ) په نوم قصر (لوړ عمارت)
- د G په نوم قصر (لوړ عمارت)
- د نا بشپړ شوې دروازې ودانۍ
- د شاهي خزانې په نوم ودانۍ
- د دوهم او دریم اردشیر زیارتونه
- او خپله د تخت جمشید قصر (لوړ عمارت)
- د تخت جمشید موزیم

په تخت جمشید کې، پورتنۍ ټولې ودانۍ، د لیدو او کتو ارزښت لري او د هر یوې ودانۍ تر شا لوی تاریخ او داستان پروت دی.

یو څه چې یادونه یې ضرور ګڼم هغه دا چې پورتني ټول ذکر شوي قصرونه اوس موجود نه دي، تاسو یوازې د یادو قصرونو آثار او پاتې شوني حکاکي شوې تیږې او لیکنې کتلای شئ.

همدارنګه هلته یو ډول الکترونیکي عینکې (چشمکې) موجودې وې چې د هغې له طریقه مونږ د قصرونو هغه اصلي بڼه ولیدله.

یادې عینکې(چشمکې) د یوه ساعت لپاره په (۱۰۰ تومنه معادل ۱۳۰ افغانۍ) کرایه کیدلې، مونږ هم د قصرونو د لا ښه لیدو او پوهېدو په پار، د یو ساعت لپاره یادې عینکې، کرایه کړې وې.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د یادولو وړ ده چې د تخت جمشید په اړه مالومات خورا ډېر دي، په همدې پورته مالوماتو باندې بسنه کوم، د لا زیاتو مالوماتو لپاره تاریخي کتابونو ته کتنه وکړئ.

زمونږ د سفر دویمه او وروستۍ ورځ په تخت جمشید کې ډېره جالبه او په زړه پورې پای ته ورسېدله، هغه څنګه؟!

کله مو چې د تخت جمشید ښخه لیدنه او کتنه وکړه، نو له محوطې سره ترڅنګ، یو هوټل ته ورغلو، د غرمې ډوډۍ مو نږدې په ۴ بجو د ورځې نوش جان کړله او د هوټل ترڅنګ، د شیراز د کلتوري کالیو یو نندارتون هم و، نو د ملګرو په مشوره سره هلته ورغلو، کله چې ورغلو، نو د بیوو او نورو مواردو ښخه په خبرېدو او هوکړې سره، د شیراز ښار کلتوري کالي مو پر ځان کړل او خورا ډېر انځورونه مو ورسره واخیستل، که مبالغه ونه کړم، خورا ډېر ساعت مو هم تېر شو، په همدې ځای کې مو له ملګرو سره لکه د پخوانیو شاهانو یو ډله ییز انځور واخیست، وروسته مو چاپ کړ او آصف الله آرین ته مو ډالۍ کړ. ولې مو آرین ته ډالۍ کړ؟!

ځکه په انځور کې آرین لکه د پادشاهانو غوندې په چوکۍ ناست و او مونږ ټول یې شاوخوا ولاړ و، نو مونږ له ځان سره وویل که دا انځور له آرین ښخه پرته هرڅوک واخلي، نو هغه ډول عظمت نه لري لکه آرین ته یې چې ورکړو، ځکه آرین پکې د پادشاه په توګه تمثیل کړی، نو راځئ په ګډه سره یې ښاغلي آرین ته ډالۍ کړو. ټولو ملګرو موافقه وکړه، یوازې ښاغلي کوهي مخالفت وکړ، هغه داسې چې نوموړي ته مو تل د ولسمشر په نامه غږ کاوه، ده وویل "نو زما د ولسمشرۍ مقام او حیثیت څه شو؟!"، باید له سره بل داسې یو انځور چاپ کړئ چې زه پکې د پادشاه په توګه واوسم، نه ښاغلی آرین". په پای کې داچې زمونږ سره نور نو وخت او فرصت یاري نه کوله، نو ښاغلي کوهي صاحب ته مو په ډېرې سختۍ سره قناعت ورکړ، نوموړي هم ومنله او انځور مو ښاغلي آرین ته ډالۍ کړ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

په دې وخت کې ساعت د ماښام له لمانځه سره برابر و، مونږ هم د تخت جمشید د محوطې داخل جومات ته لاړو، هلته مو لمونځ وکړ، وروسته له لمانځه مو دوه آنلاین ښاري ټکسیانې په کرایه کړلې او د شیراز ښار په لور روان شوو، وروسته له نږدې یو ساعت څخه د شیراز ښار ته ورسېدو او له برنامې سره سم مو د اصفهان ښار په لور د بس ټکټونه وکړل. ټکټونه د شپې ۱۱ بجو ته وو، مونږ په ۷ بجو د کاراندیش په ادې (ترمینال) کې وو، تر ۱۱ بجو مو د اډې (ترمینال) په جومات کې تېر کړل او په ۱۱ بجو د بس موټر په لور ورغلو. د بس د موټر له جالبې خاطرو څخه به درته ووایم، چې اصلا به باور و نه کړئ؛ هغه دا چې مونږ بېرته په آنلاین توګه هغه بس موټر کې ځای نیولی و، په کوم کې چې له اصفهان څخه شیراز ته راغلي وو حال دا چې مونږ مخکې د بس تر لیدو نه وو خبر، د موټروان کلینر چې ولیدلو، وویل تاسو هغه نه یاست چې دوه شپې مخکې له مونږ سره راغلئ؟ ما ورته وویل: " واچوه لاس په لاس، هماغه یوو"، ده راته وویل: "ښه راغلاست، پخیر راغلئ"، ما ورته وویل: "ممنون، قوبون چشات برم کاکو" (یوه ایراني جمله) مانا: مننه، له سترګو دې ځار شم وروره.
کلینر په ځواب کې راته وویل: "عزیز دل مایی" . ژباړه: زمونږ د زړه سر یې.
د شپې په ۱۱ بجو مو له شیرازه اصفهان لور ته حرکت وکړ او د سهار په ٦ بجو خپل تعلیمي ټاټوبي، اصفهان ښار ته ورسېدو.
یادونه: زمونږ د سفر په برنامه کې د شیراز د ډېرو نورو ځایونو د لیدلو برنامه هم وه، خو دا چې وخت زمونږ سره مل نشو نو ډېرَی ځایونه را څخه پاتې شول په ځانګړې توګه یو له مهمو ځایونو څخه چې لیدل کتل یې راڅخه پاتې شول هغه نقش رستم نومېږي چې لاندې یې غواړم تاسو ته لنډ معرفي کړم.

(c) ketabton.com: The Digital Library

نقش رستم، شیراز؟!

نقش رستم د شیراز ښار د مرودشت ولسوالۍ په زنګي آباد سیمه کې، یوه لویه تاریخي سیمه ده چې د تاریخ د دریو دورو (ایلامیانو، هخامنشیانو او ساسانیانو) د یوې لویې تېرې په بڼه یادګار پاته دی.

د دې سیمې لومړنۍ ودانۍ په ۱۹۲۳ م کې کشف شوله چې د ساسانیانو د برجونو او کلاګانو مربوط وه. وروسته له ۱۳ کلونو څخه، په یاد ځای کې د لویو ډبرو لاندې، په تېرو باندې لیکنې او طراحیانې را پیدا او کشف شوې.

د نقش رستم نوم: دا د شاهنامه په کتاب کې د پخوانۍ افسانې یا داستان سره ریښه لري، هغه داسې چې، دا د رستم او اسفندیار د رویا او خیال ځای و او رستم د شاهنامې د داستان اتل، په دې ځای کې په دې بریالی شوی و چې اسفندیار ته ماتې ورکړي.

د نقش رستم په محوطه کې د څلورو هخامنشي پادشاهانو مقبرې شتون لري چې دا عبارت دي له:

د لومړي داریوش قبر (۵۲۲- ۴۸٦ مخکې له میلاد)، د دوهم داریوش قبر (۴۲۴- ۴۰۵)، د خشایار شاه قبر (۴۸٦ – ۴۴۵)، د لومړي اردشیر قبر (۴۸٦ – ۴۲۴). دا قبرونه د ځمکې څخه نږدې ۲٦ متره فاصله لري.

دا ځای د نقش رستم په نوم ځکه مشهوره دی چې دلته د هخامنشیانو د څلورو پادشاهانو قبرونه دي. په تېر کې د مړو د ښخولو یو له مروجو طریقو څخه، د غره په زړه کې د هغوی د جسدونو ښخول و.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د سفر د رامنځته کېدو مفکوره

د سفر د رامنځته کېدو مفکوره، د بېلابېلو ضرورتونو او خواهشاتو له نظره کېدلای شي، علمي (تحقيقي)، تفريحي، سياحتي (زيارتي) او فرهنګي واوسي.
تفصيلي بيان، په دې برخه غواړم تاسو ته د سفر د رامنځته کېدو ظاهري حالت بيان کړم.
اصفهان پوهنتون کې د کال د لومړي سمستر آزموينې پای ته ورسېدې، له هر چا څخه به مې چې پوښتنه کوله نو ډول ډول خبرې به يې راته کولې، چا به ويل ډېر ښه سمستر و، چا به ويل دې سمستر ډېر وځورولم، چا به ويل ښه شو چې خلاص شو هسې په اندېښنه کې وم، چا به ويل ډېر ښه و ځکه چې ښې نمرې مې ترلاسه کړې دي او داسې ورته نور...
د پورتنيو خبرو د تحليل او بررسي په پای کې مې له ځانه سره دا فکر وکړ او په سوچ کې شوم چې نږدې ۱۵ ورځې رخصتي ده او د دې رخصتيو تېرول هم دلته په ليليه کې په يو وار سره ستونزمنه خبره ده، ځان ته مې په خطاب کې وويل:"ته هم ډېر سترې شوی يې او د دې ستړيا تنده به په څه سره ماته کړې"؛ خو رنګارنګ خبرې او نظرونه مې فکر ته راتاوېدل، لاړ شه تهران ته ښه چکر او تفريح وکړه، همدلته اصفهان کې چکر ووهه، لاړ شه محمود آباد ته هلته نصير احمد محرابي ته ورشه. (محمود آباد په اصفهان ولايت کې يوه صنعتي سيمه ده او په همدې وخت کې زما د تره زوی نصير احمد محرابي هلته د آشپز په توګه دنده ترسره کوله) او ښه بانډار ورسره وکړه او داسې نور. ډېر فکرونه مې ذهن ته تلل او راتلل او په خپل ذهن کې ډېر سره بوخت وم، بلاخره مې له ځان سره دا پرېکړه وکړه چې راځه دا ځل يو نوي ځای ته لاړ شه ترڅو نسبت له پخوا څخه جالبه، متفاوته او

(c) ketabton.com: The Digital Library

ګټور واوسي او په ډېرو موضوعاتو باندې پوه شې. همدا وخت و چې په استوګنې لیلیې کې مې له خپلو ملګرو سره دا موضوع شریکه کړله او دوی ته مې دا وویل چې ستاسو په اند، د ایران کوم ښار په لیدو او کتو باندې ارزي ترڅو لاړ شو او د دې رخصتیو څخه خوند واخلو او د خپلو سترپاوو او ستومانیو څخه ځانونه خلاص کړو.

د همدې فکر او سوچ سره سم، کله مې چې له ملګرو سره مشوره وکړه نو اکثرو ملګرو زما دغې فکر ته لبیک وویل او د اکثرو نظر او مشوره د فارس ولایت (شیراز) په اړه وه. په ټولو سره مو ډېرې خبرې اترې سره تاو او راتاو کړې چې بلاخره هوکړې ته ورسېدلو. په پای کې، د دې مشورې هغه وروستي غړي چې وروسته زمونږ سره په سفر کې هم وو، هغه دغه کسان دي: استاد عبیدالله غزنوي، آصف الله آین، شکرالله محمودي او امین الله کوهي. که څه هم په پیل کې مو له ډېرو کسانو سره مشوره کړې وه او اکثرو یې د هو ځواب راکړی و، خو د سفر څخه یو ورځ د مخه د ټکټونو د اخیستلو په ورځ، ډېرو یې مونږ ته منفي ځواب راکړ او یوازې پورتني کسان زمونږ د سفر ملګري شول او د یادو ملګرو سره په مشوره دا سفر د دوو ورځو لپاره تنظیم شو او مقصد ته د تګ وخت مو هم داسې تنظیم کړ چې باید هلته ماښام ورسېږو، شپه په یو هوټل کې تېره کړو او سبا یې سَیر او سیاحت ته مخه کړو، دا ځکه د اصفهان څخه شیراز ته نږدې اووه ساعته لار ده او طبیعي خبره ده چې سفر ستړی کوونکی وي او الحمدالله، هر څه د پلان سره سم په ښه توګه زمونږ د خوښې مطابق پر مخ لاړل چې وضاحت یې مخکې تاسو ته وړاندې شو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د سفر ډولونه، موخې او ځانګړتیاوې

علمي (تحقیقي) + فرهنګي

یو پوهنتون خپلو ملي او بهرنیو محصلینو ته هله د سفر تدارک نیسي؛ چې خپلو ټولو محصلینو ته د خپل هېواد او خلکو مختلف النوع فرهنګونو ورمعرفي کول وغواړي او یا هم پوهنتون له بلې خوا ځینې محصلین د هېواد ځینو تاریخي او فرهنګي ځایونو ته د تحقیق لپاره ور معرفي کوي.

یا هم د مثال په توګه، د یوه محصل د مونوګراف موضوع د یو مشخص عنوان په هکله وي چې باید دا عنوان میداني کار کړي، نو ضرور ده چې د اطلاعاتو د لا ښه او موثق را ټولولو لپاره باید سفر وکړي او د مشاهداتو په پای کې خپل اړین معلومات راټول کړي چې دا ډول سفرونو ته علمي (تحقیقي) او آن لومړی بېلګې ته یې فرهنګي هم ویلای شو.

ځانګړتیاوې: بڼه: رسمي - وخت: مشخص - افراد: محدود - لګښت: لږ ارزښت: ډېر زیات - جدیت: خورا ډېر.

تفریحي سفر

د تفریحي سفر بېلګه کولای شو داسې بیان کړو: دا ډول سفرونه اکثرا په رخصتو ورځو او یا هم د ځانګړو ورځو یا مراسمو پر وخت کې رامنځته کیږي، لکه د اخترونو په شپو او ورځو کې، د جمعې ورځ، د نوروز ورځ، د واده مراسمو کې او داسې نور...

ځانګړتیاوې: بڼه: غیر رسمي - وخت: نامشخص - افراد: محدود - لګښت: ډېر - ارزښت: ډېرکم - جدیت: لږ

(c) ketabton.com: The Digital Library

سیاحتي (زیارتي) سفر

دا ډول سفرونه هم د علمي مراکزو لخوا لکه (پوهنتون، مراکز ، ښوونځي ...) او هم د شخصي افرادو لخوا په لاره اچول کیږي. د دې ډول سفرونو اهداف د عالمانو، فقهاوو، عارفانو، شاعرانو، لیکوالانو او د پادشاهانو له ټاټوبي، زادگاه یا زیارتونو او یا هم د تاریخي ځایونو څخه لیدنه وي؛ ترڅو د هغوی د ژوند، شخصیت او تاریخ په هکله ډېره پوهه ترلاسه شي.

د مثال په توگه، زمونږ پوهنتون (اصفهان پوهنتون)، هر کال د محصلینو لپاره د مشهد تور (د مشهد سفر) په لاره اچوي، ټول مصارف یې هم پوهنتون ورکوي. د دې سفر د عمده اهدافو څخه په مشهد ولایت کې د امام رضاء علیه السلام (دشیعیانو اتم امام) له زیارت څخه لېدنه ده، ترڅو د یاد شخصیت په هکله محصلینو ته پوهاوی ترلاسه شي.

ځانگړتیاوې: بڼه: رسمي / غیر رسمي - وخت: مشخص / نا مشخص - افراد: محدود / نا محدود - لگښت: ډېر/کم - ارزښت: ډېر/کم - جدیت: ډېر/ لږ.

زمونږ سفر فارس ولایت (شیراز ښار) ته!

پیل به د شیراز ښار په معرفت باندې وکړم.

فارس ولایت چې مرکز یې شیراز ښار دی، د تاریخ په اوږدو کې د تیرازیس، شیرازیس په نومونو هم ثبت شوی دی. یاد ولایت د ایران هېواد په سوېل لویدیځ کې موقعیت لري او د دې هېواد پنځم، تر ټولو لوی او نفوس لرونکی ولایت دی. دا ولایت د ایران هېواد د تاریخي او ډېر مخینه لرونکو او مهمو ښارونو څخه شمېرل کیږي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

شیراز ولایت د تاریخ په اوږدو کې د ایران د لویو امپراتوریو (صفاري، آل بویه او زندیه پایتخت هم پاتې شوی دی.

شیراز ښار، د حضرت حافظ او سعدي (رح) ټاټوبی دی او د یادو شخصیتونو زیارتونه هم په همدې ښار کې موقعیت لري، چې تل د شعر، ادب او حماسو ښار په نامه نومول کیږي او هره ورځ د خورا ډېرو داخلي او بهرني سیلانیانو کوربه وي.

مونږ هم خپل یاد سفر ته، غیر رسمي علمي، فرهنګي، سیاحتي او تفریحي نومونه ورکولای شو؛ دا ځکه چې زمونږ په سفر کې هم د پورته ذکر شویو ټولو عنوانونو ځانګړتیاوې موجودې دي.

زمونږ د سفر د رامنځته کېدو مفکوره، لومړی دا باید ووایم چې زمونږ سفر د علمي شخصیتونو لخوا رامنځته شو، دا ځکه چې مونږ ټول د پوهنتون محصلین یوو او همدا چې زمونږ د پوهنتون آزموینې پای ته ورسېدې، نو په ګډه سره مو یو پلان ترتیب کړ تر څو داسې یو سفر ولرو چې علمي، فرهنګي، سیاحتي او تفریحي بڼه ولري.

بلاخره، د ټولو عنوانونو په نظر کې نیولو سره مو هوکړه وکړه ترڅو د ایران هېواد فارس ولایت (شیراز ښار)، ته سفر وکړو او دا سفر مو د لاندې دلایلو پر بنسټ ولاړ وو.

علمي: ځکه چې ومو غوښتل د دوه لویو انسانانو (حضرت حافظ او سعدي) په هکله، لا ډېر معلومات او پوهه ترلاسه کړو. دا دوه هغه شخصیتونه دي چې په تاریخ کې یې نومونه تل پاتې دي، د انسانیت لپاره یې تل کار کړی، د انسانانو ترمنځ یې د اختلاف مرزونه له منځه وړي او په ټوله نړۍ کې یې نومونه، تر اوسه هم جاویدان پاتې دي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

همدارنگه د برنامې سره سم مو د تخت جمشید څخه لیدنه وکړه او په هکله مو عیني او تاریخي معلومات ترلاسه کړل. تخت جمشید چې د هخامنشیانو د سلسلې پایتخت وه او د لوی داریوش لخوا یې بنسټ اېښودل شوی دی؛ د شیراز ښار یو له مهمو تاریخي ځایونو څخه د لیدنې او کتنې لپاره شمېرل کیږي.
همدارنگه د یادولو وړ ده چې په دې سفر کې مو د زندیه حکومت د دورې له ارگ څخه هم لېدنه وکړه. دا ارگ چې د شیراز په مرکز کې موقعیت لري؛ د زندیه حکومت له مشهورو آثارو څخه شمېرل کیږي چې د کریم خان زند مشهور په وکیل الرعایا لخوا په کال ۱۱۸۰ هـ.ق کې جوړ شوی او د شیراز له مشهورو ځایونو څخه شمېرل کیږي.
فرهنگي: څکه چې غوښتل مو د د فارس ولایت (شیراز) د خلکو په فرهنگ او په مختلفو کلتورونو باندې ځان پوه کړو، لکه: لهجه، خواړه، لباس او ادبیات چې خوشبختانه په دې سفر که مو د یادو مواردو په هکله ډېره پوهه ترلاسه کړه او هغه داسې چې له عوامو خلکو سره مو خبرې اترې وکړې.
د مثال په توگه د شیراز د خلکو مشهور خواړه، کلم پلو دی. همدارنگه یوه شیرازي کلمه مو هم زده کړه چې دوی ورور ته (کاکو) وایي، سربېره په دې مو یوه شیرازي جمله هم زده کړله، چې ډېره به یې ویله او خوږه ده هغه دا چې: (قوبون چشات برم کاکو) ژباړه: له سترگو څخه دې ځار شم وروره او همداسې نور...
همدارنگه د یادولو وړ ده چې د شیراز خلک نسبت اصفهان خلکو ته، نرم او ریښتیني خلک دي.
سیاحتي (زیارتي): د سیاحت مانا اکثرا د یو محل او یا د یو ځای ظاهر لیدلو ته ویل کیږي. نو مونږ هم په همدې فکر سره پلان درلود چې د شیراز ولایت آبادی

(c) ketabton.com: The Digital Library

او ښکلاګانې وګورو او په ډاډ سره درته ویلای شم چې شیراز ښار ته د نورو ودانیزو ښکلاوو سربېره، تر ټولو ډېره ښکلا او عظمت، د حضرت سعدي او حافظ زیارتونو ور په برخه کړې دی.
هغه په دې مانا، کله چې تاسو د دې دواړو شخصیتونو له زیارت څخه لیدنه کوئ؛ نو انسان ته د ښکلا او عظمت احساس ور په برخه کوي او په وجود کې مو دا احساس کوئ چې ای کاش! دغه لوی انسانان مې له نږدې لیدلي وای او له دوی سره مې وخت تېر کړی وای؛ دا ټول د دوی د زحمت، کوښښ او ښه توب په پار. الله (جل جلاله) په خپل مبارک کلام کې فرمایي: (وَتُعِزُّ مَن تَشاءُ وَتُذِلُّ مَن تَشاءُ) الله پاک عزت او ذلت ورکوونکی دی. نو په واقعیت چې الله پاک حضرت حافظ او حضرت سعدي ته هغه عزت ورکړی دی چې له ټولې نړۍ څخه یې خلک د آثارو او تالیفاتو سربېره، د زیارت د لېدو مئېنان هم دي.
زیارتي: زیارت په ټوله کې د لیدلو په مفهوم دی خو که په ځانګړې توګه یې تعریف کړو، بیا د مقدسو ځایونو او یا هم د لویو شخصیتونو له زیارتونو څخه د لیدنې په مانا، کارول کیږي.
زمونـــږ د شیراز سفر زیارتي بڼه هم درلوده، هغه په دې مانا چې مونږ په دې سفر کې د شاه چراغ له آرامګاه څخه هم لیدنه وکړه. احمد ابن موسی کاظم مشهور په شاه چراغ؛ دا یو لوی زیارت او آرامګاه ده چې د شیراز په مرکز کې موقعیت لري. د شیعیانو د عقیدې پر بنسټ احمد ابن موسی کاظم د شیعیانو د اووم امام، موسی ابن جعفر کاظم مشر زوی دی او همدارنګه محمد ابن موسی، د علي ابن موسی الرضا ورور هم په یاد زیارت کې خاورو ته سپارل شوی دی.
شاه چراغ زیارت په ایران هېواد کې دریم ارزښت لرونکی زیارت دی. هغه داسې چې په لومړي مقام کې د علي ابن موسی الرضا مشهور په امام رضا زیارت دی،

(c) ketabton.com: The Digital Library

چې د شیعیانو اتم امام دی او په مشهد ښار کې موقعیت لري . په دویم مقام کې د معصومه فاطمه (د موسی ابن جعفر اولاده) زیارت دی، چې په قم ولایت کې موقعیت لري.

تفریحي: تفریح د خوشالي، سرګرمي او له وخت څخه هر ډول خوند اخیستلو ته وايي.

د مثال په توګه په تفریحي مواردو کې، انځور اخیستل، ټوکې ټکالې، خوراک کول، مستي کول، له خلکو سره وخت تېرول، لوبې کول او داسې نور ورته فعالیتونه شامل دي چې یوازې د طبیعت د جوړولو او یا هم د سترړیا د له منځه وړلو په پار، ترسره کیږي.

د پورتنیو مواردو په نظر کې نیولو سره مونږ هم تازه د پوهنتون له آزموینو څخه خلاص شوي وو او ومو غوښتل چې د درسونو او د آزموینو سترړیا، له منځه یوسو او د راتلونکي سمستر لپاره آماده شو، نو ځکه مو دا سفر ترسره کړ.

زمونږ په سفر کې لاندې تفریحي فعالیتونه شامل وو.

انځور اخیستل، د شیراز د کلتوري کالیو اغوستل، ټوکې ټکالې، پخلی، هګۍ جنګونه، له خلکو سره خبرې اترې، شیرازي خواږه خوړل، لوبې...

د سفر ملګري

د سفر د ښه والي او یا هم که داسې ووایم بده به نه وي، چې د سفر مالګه چې د سفر د طعم لپاره ډېره اړینه موضوع ده، هغه د وړ او مناسبو ملګرو درلودل دي. په مستدرک کتاب کې راځي (الرفيق ثم الطريق). د سفر لپاره، لومړی همسفر، وروسته سفر. (ژباړه).

وړ او مناسب په څه مانا؟

(c) ketabton.com: The Digital Library

وړ او مناسب په دې مانا چې مونږ باید په دې پوه شو چې له هغه چا سره چې سفر کوو، آیا زمونږ سني (عمر) تفاوت، علمي، فرهنګي او مذهبي تفاوت ورسره په کومه کچه دی؟

همدارنګه د یادولو وړ ده چې ستاسو نږۍ لید هم د سفر په برخه کې ډېره اړینه موضوع ده، هغه دا چې تاسو باید خپل ځان وپېژنئ، چې څه ډول فکر، خوی او خاصیت لرئ، مذهبي یاست، شوخ یاست، آرامه یاست، د زغم کچه مو په کومه اندازه ده او داسې نور ورته موضوعات.

زه دا نه وایم چې دا تفاوتونه بده اغېزه لري او یاهم اړین نه دي، خو دا به هم درته ووایم چې د اغېز څخه خالي هم نشي کېدلای واوسي او ډېرَی وخت هم موثر او ګټور نه تمامیږي.

د مثال په توګه که تاسو له داسې یو کس سره سفر وکړئ چې د هغه کس علمي کچه ډېره لوړه وي، خو ستاسو علمي کچه لوړه نه وي؛ بلکې یوازې یو مذهبي شخص یاست، په دې صورت کې ستاسو او د هغه کس ترمنځ حتما فکري تفاوت شتون لري او دا سفر به مو د تقابل څخه لرې نه وي.

مذهبي تفاوت: تر ټولو د مهمو تفاوتونو څخه مذهبي او فکري تفاوت دی. هغه په دې مانا چې ډېر پام مو وي که له یوه داسې کس سره سفر کوئ چې ستاسو د فکر او مذهب په تقابل کې وي، نو پام چې د یو بل په فکري او مذهبي مرزونو باندې تېرَی او یا هم منفي نظر ور نکړئ؛ ځکه تاسو باید د سفر په هدف باندې خبر واوسئ او په دې پوه شئ چې دا سفر د دې لپاره نه دی چې مونږ پر یو بل خپل فکر او عقیده تحمیل کړو، په دې برخه کې له خورا ډېر زغم څخه کار و اخلئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

یو بل اړین مثال دا هم کیدلای شي چې که تاسو داسې ملګري ولرئ چې هغوی نشه کوي او تاسو د نشې اهل نه یاست او آن خالي دود او فضا یې هم پر تاسو باندې بده اغېزه کوي؛ نو دې موضوع ته هم په جدیت سره پام ولرئ چې بیا به سفر درته ډېر بې خونده تمام شي.

د فرض په توګه، که تاسو پورتني موضوعات په نظر کې و نه نیسئ، هغه ستونزې چې تاسو به ورسره ممکن مخامخ شئ؛ هغه عبارت دي له لاندې مواردو څخه.

د فکر او عقیدې له نظره تقابل، په دې مانا چې حتما به په سفر کې یا ستاسو لخوا او یا به هم د خپلو ملګرو لخوا د نقد او تقابل سره مخامخ کېږئ. زه به د خپل سفر یو عیني مثال درته وړاندې کړم.

مونږ په خپل سفر کې ځینې ملګري درلودل چې پنځه وخته لمونځ ته یې ډېر پام او جدیت درلود او ځینې نورو برعکس، دا په څه مانا؟! په دې مانا چې په سفر کې ملګري باید تل سره یوځای وي، خو برعکس زمونږ ځینې ملګرو به د لمانځه پر وخت، لمونځ ته ډېره لېوالتیا نه ښودله او تل به یې ویل، ورځ شته دا کار به وکړو، له دې کار یا عمل وروسته به لمونځ وکړو او یا به هم د اودس کولو څخه په وېره به یې لمونځ ته بهانې لټولې. په دې برخه کې به زمونږ او د مقابلې ډلې ترمنځ، د همدې موضوع پر سر یو څه اختلاف رامنځته کېدلو او ترمنځ به مو یو څه فاصلې رامنځته شوې.

خلاصه شیطان په دې بریالی نشو تر څو زمونږ ترمنځ اختلاف رامنځته کړي او سره ببل مو کړي، الحمدالله! دا ځکه چې دلته دی چې د انسان نړۍ لید خپل تعریف ښایي او په خبرو اترو، سره به مو موضوع حلوله.

دا مې یو حقیقت او د سترګو لیدلی حال درسره شریک کړ، ترڅو په سفر کې دا موارد ضرور په پام کې ونیسئ او خدای مه کړه له لویې ستونزې سره مخ نشئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

یوه بله ورته موضوع دا چې اکثرا مونږ د اتفاقي سفرونو سره مخامخ کیږو، هغه په څه مانا؟!

کله چې ګورو زمونږ د کورنۍ یا ملګرو څخه یوه ډله کسان غواړي سفر ته لاړشي، نو مونږ ته هم یو ناڅاپي وړاندیز راکوي، مونږ هم پرته له دې چې په دې فکر وکړو چې آیا زه د دوی سفر ته وړ کس یم او کنه؟ ورسره سفر کوو؛ چې بیا وروسته په دې پوهیږو چې په رښتیا چې اضافي یاست او یا هم سفر درته ډېر بې خونده تمامیږي.

د سفر مدیریت

د سفر مدیریت، د سفر ثقل موضوع ته ورته موضوع ده، دا په څه مانا؟!

په لومړي قدم کې تاسو باید د خپل سفر لپاره یو مشر وټاکئ.

د رسول الله (صلی الله علیه وسلم) حدیث دی چې فرمایي:

اذا کان ثلاثه سفر فلیؤمرو احدکم. ژباړه: کله چې درې کسان سره همسفر شوئ، نو له خپل منځ څخه یو مشر وټاکئ.

د سفر لپاره مشر، لکه د یوې کورنۍ لپاره د پلار او مور شتون، د یو دولت لپاره د ولسمشر، د یوې ډلې لپاره د یوه لاربښود حیثیت لري.

همدارنګه، تاسو باید د مالي، زماني او د تعامل له اړخه د سفر مدیریت له ځان سره ولرئ.

مالي: په بیهقي حدیث کې د اقتصاد په اړه داسې راځي (الاقتصاد فی النفقة نصف المعیشة). اقتصاد نیم ژوند دی. (ژباړه)

کله چې سفر کوئ، په پیل کې تاسو باید د خپل سفر لپاره د مصارفو په برخه کې یو وړ او مطمئن کس، د مالي مدیر په توګه وټاکئ. په څه مانا؟! دا یوه طبیعي

خبره ده چې هر سفر خپل مصارف لري، دا مصارف باید په لومړي کې د سفر له ملګرو څخه راټول شي او بیا د سفر په اوږدو کې د یوه کس لخوا مصرف شي. په څه مانا؟! تاسو د سفر لپاره باید په لومړي کې، مقصد ته ټکت وکړئ، بیا ورپسې خوراکي توکي واخلئ، ورپسې ورته نور مصارف وکړئ؛ دا ټول باید د یوه کس لخوا ترسره او مدیریت شي، ترڅو ستاسو سفر د یووالي او یو واحد دستور او فکر څخه برخمن واوسي.

که د سفر په اوږدو کې تاسو مالي مدیر ونلرئ او د مصرف کولو شخص یا مسؤل مالوم نه وي؛ نو طبیعي ده چې د سفر په اوږدو کې به د هر چا یو بل ته سترګې وي چې مصرف وکړي او د ملګرو ترمنځ یو ډول بې باوره فضا رامنځته کیږي. دا په څه مانا؟!

دا په دې مانا چې د سفر په پای کې به له یوه کس څخه خورا ډېرې پیسې مصرف شوي وي او یو بل کس به هېڅ مصرف نه وي کړی او همدا ځای دی چې ملګري د پیسو په خاطر سره بیا برخلاف کیږي او په راتلونکي کې سفر ته زړه نه ښه کوي. بهتره ده چې په داسې یوه موضوع چې تل د دنیا په ناپاکي (پیسې) نومول کیږي، خپل صمیمي ملګري له لاسه ورنکړو؛ هغه ملګري چې کلونه کلونه ورسره خوښ او مل یوو.

په مالي برخه کې یوه بله اړینه خبره چې یادول یې ضرور ګڼم هغه دا چې، د سفر په اوږدو کې باید د خپلو ملګرو مالي وضعیت هم په پام کې ونیول شي. دا په څه مانا؟!

دا په دې مانا، کله چې تاسو د خپلو ملګرو څخه د سفر د مصارفو لپاره روپۍ راټولوئ، باید د سفر په اوږدو کې د یادو پیسو د مصرفولو کنټرول هم وکړئ او په بېځایه خوراکونو، تفریحي لوبو او یا هم په ورته نورو شیزونو باندې یې مه مصرفوئ

(c) ketabton.com: The Digital Library

چې بیا ستاسو سفر بې خونده او د ملګرو ترمنځ د پیسو د کمښت په پار یو ډول بې باوره او بې اعتماده او نامنظمه فضا رامنځته کیږي. ځکه د سفر په اوږدو کې، مالي مدیر نباید خپلو ملګرو ته د هرڅه اخیستلو، خوړلو او یاهم امتحانولو وړاندیز وکړي، دا ځکه چې بیا نو تاسو د پیسو له کمښت سره مخامخ کیږئ او د سفر له اصلي هدف (سَیر او سیاحت او د مالوماتو راټولولو) څخه پاتې کېږئ.

زماني: په سفر کې د وخت مدیریت هم یو له اړینو موضوعاتو څخه شمېرل کیږي. هغه په څه مانا؟!

هغه په دې مانا چې ضرور باید ستاسو د سفر د پیل او پای وخت د ملګرو لپاره معلوم وي، ځکه چې هر څوک په خپل فکر کې مختلفې برنامې لري. ملګري مو باید خبر وي چې سفر د څو ورځو لپاره دی چې بیا مو د سفر په اوږدو کې تقابل رامنځته نه شي، ځکه که د سفر په اوږدو کې هر ډول تضاد رامنځته کیږي؛ نو په ډاډ سره درته ویلای شم چې په ټول سفر باندې به مو منفي اغیزه کوي؛ دا تضاد څه په مالي برخه کې وي، څه په فکري او څه په زماني برخه کې. د یادولو وړ ده چې دا تضاد کیدلای شي په راتلونکي ژوند باندې مو هم، بده اغېزه ولري.

د تعامل له اړخه: تعامل په دې مانا، کله چې سفر کوئ نو طبیعي خبره ده چې تاسو هر یو، د یو ډله کسانو استازیتوب کوئ او که لږ نور هم موضوع درته روښانه کړم، تاسو په خپل سفر کې چې هر چېرته ځئ، سربېره پردې چې د خپل سفر د ډلې استازیتوب کوئ؛ په لویه کچه د خپل قوم، ملت او د هېواد استازیتوب هم ورسره کوئ. څه دا سفر داخلي جنبه ولري او څه هم بهرنۍ جنبه.

الله پاک په قرآن کریم کې فرمایي: وقولو للناس حسنا (البقره: ۸۳)

ژباړه: خلکو ته ښې خبرې کوئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د پورتني عنوان په نظر کې نيولو سره، د سفر په اوږدو کې داسې يو نا مناسب کار يا عمل مه ترسره کوئ؛ چې بيا يې پور ستاسو ټول ملګري جمع قوم، ملت او آن هېواد پرې کړي.

د مثال په توګه، که تاسو د کوربه خلکو سره ناوړه چلند، بد رفتار او يا هم داسې يو کار ترسره کړئ چې د هغه خلکو د کلتور، فرهنګ او عنعناتو خلاف وي، نو هغه خلک به نه يوازې دا چې تاسو به بد ووينې؛ بلکې ستاسو د قوم، ملت او هېواد په هکله به هم بد فکر پيدا کړي. دا موضوع له هېواد څخه بهر ډېره د پام وړ ده.

د مثال په توګه، مونږ د ايران هېواد په اصفهان پوهنتون کې محصلين يوو. مونږ دلته، تل د افغانستان په نوم ياديږو. نه داچې يوازې د يو فرد په صفت، بلکې په ترتيب سره مونږ په لومړۍ مرحله کې د افغانستان په نوم، بيا په کوچنې مقياس سره هر يو د خپل قوم، کورنۍ او د خپل ټاټوبي د استازي په توګه نومول کيـږو.

نو تل له نورو سره، په ځانګړې توګه له ايرانيانو سره په تعامل کې ډېر احتياط کوو او تل دا په ياد لرو چې بايد د خپل وطن، قوم او ټاټوبي ارزښت، ضرور نېک وساتو ترڅو نوره نړۍ زمونږ د هېواد په هکله مثبت فکر پيدا کړي. ټول انسانان په غير رسمي توګه د نړۍ په هر ځای کې چې وي، بياهم د خپلې کورنۍ، قوم او هېواد د فرهنګ او کلتور استازولي کوي. هغه څه ښه يې ويلي، مشت نمونه خروار.

د سفر تجملي اړخ

د رسول الله (صلی الله عليه وسلم) څخه حديث دی چې مبارک فرمايي:

(إنّ اللهَ جميلٌ يُحِبُّ الجَمالَ)

ژباړه: الله (جل جلاله) ښکلی دی، ښکلا خوښوي. (مسلم - حديث ۹۱).

(c) ketabton.com: The Digital Library

همدارنگه علامه صابوني (رح) فرمايي: په شرعي دايره کې زيب او زينت حاصلول مطلوب او مقصود دي او دا په کبر کې داخل نه دي.
د پورتنيو شرعي موضوعاتو په نظر کې نيولو سره، بهتره ده چې د سفر لپاره تر خپل وس او توان پورې، ځان په ښو کاليو باندې سمبال کړئ، او ترڅنګ يې ستاسو د جامو منظموالی، ستاسو د پاکوالي او دکلتور استازولي هم کوي. څومره چې تاسو په سفر کې د جامو له اړخه ښکلي او منظم واوسئ، په هماغه اندازه به له تاسو سره د خلکو تعامل ښه وي؛ دا ځکه چې په ډېر تأسف سره اوس خلک ډېر ظاهر پرست دي.
د منظمو کاليو د ښه توب په اړه به زه د خپل سفر عملي او د سترګو ليدلی حال درته بيان کړم.
 لکه څرنګه چې تاسو د دې کتاب په کاور کې ګورئ، زمونږ د سفر ټولو ملګرو منظم او که مبالغه ونکړم نو ډيپلوماټيک کالي اغوستي دي، نو له چا سره به چې مخامخ شوو او يا به هم که د پوليسو له پلټنې سره مخامخ شوو، نو پرته له دې چې پوښتنه وکړي په ډېر احترام سره به يې ښښنه غوښتله او هېڅ به يې راڅخه نه پوښتل، چې څوک ياست او له کومه راغلي ياست ځکه زمونږ منظمو جامو او منظموالي به خپله خبرې کولې.
د پورتنۍ موضوع د ټينګښت په پار غواړم تاسو ته يوه عيني صحنه را نقل کړم. هغه داسې، د شيراز په سفر کې، د شاه چراغ له زيارت څخه د ليدنې پر وخت، کله چې ياد زيارت ته ورسېدو، نو ومو ليدل چې ډېر کلک امنيتي تدابير يې نيولي وو، هرځای مسلح پوليس ولاړ وو، د دې حالت په ليدلو سره، زمونږ يوه ملګري وويل: " راځئ، دې ځای ته له ورتګ څخه ډډه وکړو، ځکه چې ممکن زمونږ افغانانو ورتګ دې زيارت ته ممنوع وي". (دا ځکه چې په تېرو دوو کلونو کې په ياد زيارت

(c) ketabton.com: The Digital Library

باندې حملې شوې وې. په ډېر تأسف سره به ووایم هر چېرته چې غم وي، نو د افغان نوم ورسره ترځنگ وي. نو په همدې پار، یاد زیارت ته د افغانستان د اتباوو ورتگ ممنوع اعلان شوی و). ما ورته وویل: "چې اوس خو راغلي یوو، حتما له دې زیارت څخه لیدنه کوو، نور که هرڅه کیږي".

بلاخره چې دروازې ته ورغلو د پولیسو لخوا په ډېره سطحي توگه تلاشي شوو او آن پولیسو یاده هم نکړه چې له کومه راغلي یاست، وروسته مو چې له ملگرو سره یاده موضوع شریکه کړه، نو پوه شوو چې دا ټول د منظمو کالیو اغوستلو اغېزه وه او همدارنگه له همداسې نورو ورته موضوعاتو سره مخامخ شوو چې زمونږ د منظمو کالیو اغوستلو اغېزه پکې رغنده رول درلود چې الحمدالله له هېڅ ډول ستونزې سره مخامخ نشوو.

د دې موضوع ښه توب مې ځکه تاسو ته بیان کړ چې په دې وخت کې د ایران او افغانستان د حکومتونو اړیکې ډېرې ښې نه وې، نو افغانان به د ایران په هر ځای کې په یوه او بله بهانه باندې د خلکو او پولیسو لخوا ځورېدل او ښه رویه او رفتار به نه ورسره کېده.

ډالۍ

د رسول الله (صلی الله علیه وسلم) حدیث دی، چې مبارک فرمایي:

ژباړه: کله چې ستاسو څخه څوک سفر ته لاړ‌و، نو د بېرته راتگ څخه دې، خپلې کورنۍ ته آن که یوه ټوټه تېږه هم وي، ډالۍ (تحفه) راوړي!

همدارنگه د رسول الله (صلی الله علیه وسلم) بل حدیث کې راځي:

ژباړه: یو بل ته ډالۍ (تحفه) ورکړئ، ترځو مو مینه زیاته شي؛ ځکه ډالۍ، نفرت (کینه) له منځه وړي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د سفر څخه د کور په لور تلل او د کورنیو غړو جمع ملګرو ته ډالۍ اخیستل د انساني فطرت یا که په ځانګړې توګه ورته یادونه وکړم د افغانانو له نېکو او غوره کلتورونو څخه شمېرل کیږي.

دا په څه مانا؟! خپلې کورنۍ او یا ملګرو ته د سفر په اوږدو کې د ډالیو اخیستل، ډېر تفسیرونه او ماناګانې لري.

لومړی، د سفر په اوږدو کې د خپلو کورنیو او یا ملګرو د یادولو او د هغوی سره د مینې درلودلو په رسم.

دویم، د سفر د ځای څخه د یوې خاطرې درلودلو په رسم.

درېم، همدارنګه د کورنیو او ملګرو لخوا هم د مسافر څخه د سفر له ځایه د ډالیو راوړلو د تمې په رسم، دا په څه مانا؟!

طبیعي خبره ده، کله چې زمونږ د کورنۍ او یا له ملګرو څخه کوم یو چېرته سفر کوي، نو په ناڅاپي توګه، د نوموړي کس څخه د ډالۍ راوړلو هیله لرو که څه هم په ژبه ورته ونه وایو، دا ځکه چې غواړو د یاد کس څخه د سفر له ځایه یوه نښه او یا هم نښانه له ځان سره ولرو.

د مثال په توګه، کله چې زمونږ دکورنۍ له غړو او یا هم د ملګرو له ډلې څخه کوم کس د حج فریضې د ادا کولو په پار مکه مکرمې ته ځي او بېرته راګرځي، کله چې یې پوښتنې ته ورځو، طبیعي خبره ده چې دا تمه لرو چې اوس به یو څه راته راکوي او د سوچ سره سم، مونږ او تاسو ته یو څه راکوي، آن که یو جوړ تسبېح هم وي، نو دلته دی چې مونږ ترې خورا ډېر خوشالیږو او ترې ډېره مننه کوو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د پورتني حديث په مصداق سره، دا مهمه نده چې ستاسو ډالۍ څومره ارزښت او يا قيمت لري، مهمه دا ده چې حتما خپلو خپلوانو او ملګرو ته ډالۍ واخلئ، په رښتيا هم د يادو کسانو ډېر د خوشالي او د خوښي سبب کيږي.

پيامونه

په دې برخه کې غواړم فارس ولايت (شيراز) ته د خپلو مل ملګرو پيامونه يا هم تجربې را واخلم او ستاسو سره يې دلته شريکې کړم.

په لومړي کې غواړم خپل شخصي نظر او تجربې ستاسو درانه حضور ته وړاندې کړم.

د سفر په پايله کې تاسو سربېره پر دې چې د الله (جل جلاله) د خلقت په راز او رمز باندې پوهېږئ، تاسو به د تېرو انسانانو، پادشاهانو او سلطنتونو په هکله هم پوره پوهه ترلاسه کړئ، هغه په څه مانا؟!

د تېرو انسانانو د تاريخ مطالعه، څه عيني (ميداني) مطالعه وي او څه هم کتابخانه يي؛ تاسو ته به دا در زده کړي چې د تاريخ په اوږدو کې کوم سلطنتونه او پادشاهۍ چې تېرې شوې دي؛ په اصل کې دوی د دې په هکله فکر نه دی کړی چې تاريخ به ضرور د دوی د کړنو او اعمالو په هکله فيصله کوي او د دوی حکومتونه، سياستونه او اعمال به حتما د راتلونکو نسلونو لپاره په دوو بڼو تفسيريږي.

- يا به تېر حکومتونه د ښې الګو او (سرمشې) په توګه وي.
- او يا به هم تېر حکومتونه د بدې الګو په توګه يادول کيږي.

همدارنګه د انسانانو تاريخي مخينه هم په پورتنۍ بڼه مطالعه کيږي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

یا به دا انسانان د راتلونکو نسلونو لپاره د ښې الگو او وړ اشخاصو په توگه وي او یا به هم د عبرت او پند شخصیتونو په توگه.
هیله مې دا ده چې هر حکومت او شخص باید داسې یو تاریخ له ځانه پرېږدي چې خپلو پلویانو او یا هم خپل ملت ته یې د خیر او نېکمرغۍ سبب وي.
دا ځکه چې تاریخ به ضرور د هر حکومت او شخص په اړه پرېکړه وکړي چې له دې دوو حالتونو څخه به لري نه وي: نېک شخصیت او فاضله حکومت یا به د ناکاره کس او حکومت په توگه یاد او معرفي شي.
نېک شخصیت او فاضله حکومت، هغه کیدونکې دي چې اشخاص او حکومتونه د الله (جل جلاله) له وېرې، د قرآن په رڼا کې او د بشریت د لوی ناجي حضرت محمد (صلی الله علیه وسلم) په قدم باندې قدم کیږدي او نورو انسانانو ته خالصانه د خدمت جوگه وگرځي.

په درنښت

اعجازالحق "محرابي"

۱۴۰۲-۱۱-۲۶

(c) ketabton.com: The Digital Library

لکه څرنګه چې الله پاک په قرآن الکريم کې فرمايي: (فَإِذا قُضِيَتِ الصَّلاةُ فَانْتَشِرُوا فِى الْأَرْضِ وَ ابْتَغُوا مِنْ فَضْلِ اللهِ). (جمعه: ۱۰)

ژباړه: بيا کله چې لمونځ ترسره شي، نو په ځمکه کښې خواره شئ او د الله (جل جلاله) فضل ولټوئ.

د الله (جل جلاله) د پورتني حکم په مصداق سره، مونږ هم په ټوليزه توګه له يوه ډله ملګرو سره، د الله (جل جلاله) د ځمکې يوې برخې ته، يانې د ايران هېواد فارس ولايت (شيراز ښار) ته خواره شوو.

له ياد ښار څخه د ليدلو انګېزه مو، د تاريخي مخېنې د درلودلو سربېره، په ياد ښار کې د تاريخ د مشهورو څېرو د ژوند کولو درک، هم و.

ياد ښار تاريخي ځکه دی، چې له ميلاد د مخه، د نړۍ يو له پخوانيو مراکزو څخه چې د تخت جمشيد په نوم شهرت لري، په ياد ښار کې موقعيت لري. دا ځای د هغه وخت، له په زړه پورې او بې بديله کارنامو څخه شمېرل کيږيِ، دا هغه پخوانی مرکز دی چې د هغه وخت په لويو ډبرو باندې منظم، مزين او حکاکي شوی دی.

ياد ښار له تاريخي اړخه ځکه د توجه وړ دی چې دا ښار د حضرت حافظ او سعدي ټاټوبی دی او همدارنګه د يادو لويو شخصيتونو زيارتونه هم، په همدې ښار کې موقعيت لري. چې دا دواړه شخصيتونه د ادب، غزل، پند او د حکمت په آسمان کې د لمر په شان هسک ځليدونکي شخصيتونه دي او هر د ادب مينوال يې دې ته لېواله کړی ترڅو د دې ښار څخه ليدنه وکړي.

د همدې په پار د حضرت سعدي يو حکايت او همدارنګه د حضرت حافظ له يو غزل څخه يو بيت، د دې سفر د تحفې او خاطرې په پار، تاسو ته په وړاندې کولو سره خپلې ليکنې ته دوام ورکوم.

(c) ketabton.com: The Digital Library

حکایت: یو حکیم خپل زوی له ډېرو خوړلو څخه منع کوي، ورته وایي: ډېر خوړل (مړېښت) خلک په ناروغۍ اخته کوي. زوی یې وویل: اې پلاره! لوږه خلک وژني. اوریدلي دې نه دي چې پوهاند وایي: په مړېښت مړه کېدل او په لوږه وړل. پلار یې وویل: له اندازې سره! کلوا واشربوا و لا تسرفوا.

همدارنگه د حضرت حافظ یو بیت دی چې زما په زړه کې یې ځانگړی ځای نیولی دی.

بر سر تربت ما چون گذری همت خواه – که زیارت گه رندان جهان خواهد بود.

کله چې زمونږ د روضې څخه لیدنه کوئ؛ نو همت وغواړئ!

ځکه چې تکړه خلک د همدې ځای څخه، لیدنه کوي.

مونږ هم په همدې توگه د نورو لیدو کتو سربېره، د حضرت حافظ له روضې څخه هم لیدنه وکړه او د زړونو په دې مئین شخصیت، پر روح مو بې شمېره دعاگانې وکړې.

په پای کې د الله (جل جلاله) له دربار څخه د ځان او د سفر ملگرو ته مې د لوړ همت، استدعا کوم.

په مینه سره

عبید، عبید الله "غزنوي"

اصفهان - پوهنتون

۱۴۰۲-۱۱-۱۴

(c) ketabton.com: The Digital Library

اجازه راکړئ له دې جملو سره پیل وکړم، که غواړئ د یو کس شخصیت وپېژنئ؛ نو ورسره سفر وکړئ. که غواړئ د ملګري په حقیقت باندې ځان پوه کړئ نو یوځل د ملګري د خواهش او هیلې خلاف نظر وړاندې کړئ.
د انسان واقعي څېره په سفر کې او د ملګرو زغم مو په انتقاد کولو باندې ډېر ښه درته جوتیږي.
په رښتیا، دکال ژمی و، هوا ډېره سړه نه وه، د پوهنتون ونو خپلې ښکلاګانې ساتلې وې، الوتونکو خپلې سندرې زمزمه کولې، د مني پاڼو خپل شور (غږ) ساتلی و. زده کوونکو نږدې سمستر پای ته رسولی و. په دې کې، ځینو زده کوونکو خپلو ټاټوبو ته د تګ په پار خوشالي او مستۍ کولې، ځینې زده کوونکي د خپلو نمرو د اعلان څخه په ویره وو، ځینې هم د سمستر پای ته رسېدلو ته خوښ وو.
سربېره پر دې اندېښنو، کله به چې مونږ د افغانستان محصلین د لیلیې څخه بهر ته وتلو؛ نو د ایراني محصلینو خوشالي به مو لیدله چې د خپلو کورنیو ترڅنګ به کور ته د تګ لپاره یې کوله. نو زړونه به مو د خپل هېواد او کورنیو لور ته مات شول او په زګیروي به شوو، د وطن خاطرات به لکه د تسبېح او د مروارېدو د ارزښتناکو دانو په څېر، زمونږ په ذهنونو کې یو د بل پسې تاو او راتاو شول. په همدې وخت کې و چې زمونږ ځینو ملګرو په ګډه سره زمونږ د خوږ او خوښ مزاجه ملګري او وطنوال، اعجازالحق محرابي سره د سفر ترتیب برابر کړ. نوموړی هم د داسې یو ولایت (غزني) څخه دی، چې تل یې نوم په تاریخ کې د شعر، ادب، مینې او حماسو سره مل دی، دا چې نوموړي مونږ ته د انګلیسي ژبې تدریس کولو، نو د همدې په پار مو نوموړي ته د استاد لقب ورکړی او په رښتیا هم چې نوموړی زبردسته استاد و. همدارنګه نوموړی د استادي ترڅنګ په لیلیه کې زمونږ یو له ښو ملګرو څخه شمېرل کېدلو. که څه هم دا ممکنه نه ده چې د محصلي د خوږو

(c) ketabton.com: The Digital Library

خاطراتو او کیسو څخه داسې په آسانه تېر شم، خو مجبورا نورې کیسې دې پاتې شي بل وخت ته.

نن ورځ (۸ -۱۱- ۱۴۰۲) جمعا پنځه مګرو سره خپل سفر پیلوو او د سفر مقصد مو د ایران هېواد سوېل لویدیځ ښار، فارس ولایت (شیراز ښار) ته دی او دا د ایران هېواد یو له تاریخي ښارونو څخه دی چې تل د شعر او عرفان ، صفا او صمیمیت او د اتلانو په ټاټوبي باندې مشهور دی.

مونږ هم په همدې سره، د میني، ساده، با نزاکته، مهربانه او ریښتینو خلکو ښار (شیراز) کې د یو څو ورځو لپاره مېلمانه وو او د شعر او ادب د لویو شخصیتونو (حضرت حافظ او سعدي) د زیارتونو سربېره د هخامنشیانو د لویې ماڼۍ (تخت جمشید) چې په خپل وخت کې د نړۍ د لویې امپراطورۍ له مراکزو شمېرل کیده، څخه مو هم له نږدې لیدنه وکړه او د فارس د لویو شخصیتونو او تاریخ په هکله مو ډېر مالومات ترلاسه کړل.

یاد سفر مونږ ټولو ته ډېر ښه او ګټور و او د لویو انسانانو له زیارتونو څخه مو هم لیدنه وکړه چې دا ټول موارد د فارس تمدن د هویت ببلګه او د لویو ویاړونو استازولي کوي. په دې سفر کې مو نور هم ډېر څه زده کړل چې د خپلو ذهنونو د بډایتوب لپاره مو ډېر ګټور و.

په پای کې، زما ځانګړی پیام ټولو عزیزانو ته دا دی.

مهمه نده چېرته یاست، څه په هېواد کې څه بهر کې، د تاریخ په هره مرحله کې چې یاست، د هرې جغرافیا سره چې تعلق لرئ، د هر مذهب سره چې تعلق لرئ، په هره ژبه چې خبرې کوئ او په هر جنسیت چې یاست، حداقل باید د یو، دوو او یا هم زیاتو، کلنو په اوږدو کې د خپل چاپېریال څخه بهر سفر وکړئ. ستونزه نه لري که سفر مو ډېر مزین او دیپلوماټیک یا رسمي هم نه وي، کولای شي، ستاسو

(c) ketabton.com: The Digital Library

له فهم او درک سره خورا ډېره مرسته وکړي، ترڅو د يوې ټولنې له واقعيتونو څخه د خپل وجدان د اصولو پر بنسټ خبر شئ.

د دې تشبيه داسې ده، چې نور نو يوه ونه ونشي کولای؛ ستاسو څخه د لوی ځنګل ښکلا پټه کړي، د انګريزانو په وينا هغه څوک کولای شي لندن وپېژني چې روم او پاريس يې هم ليدلی وي.

سفر ستاسو سره دا مرسته کوي چې ستاسو فکر نسبت نورو انسانانو او ټولنو ته بدلون ومومي او ټول له يوې زاويې او ذره بين څخه ونه ګورئ او د خپلو ښو او بدو، معالج خپله واوسئ.

غواړم د حافظ په لاندې شعر باندې خپلو خبرو ته د پای ټکی کېږدم.

عيب رندان مکن ای زاهد پاکيزه سرشت

کـه گنـاه ديـگران بـر تـو نخواهند نوشت

مـن اگر نيکم و گر بد، توبرو خود را باش

هـرکـسی آ ن درود کـه عـاقـبت کـار کشت

آصف الله "آرين"

۱۵-۱۱-۱۴۰۲

اصفهان - پوهنتون

(c) ketabton.com: The Digital Library

زما د خبرو بنسټ، د الله پاک کلام، د غافر مبارکه سورې، ۲۱ آیت دی.
آیا دوی کله په ځمکه کښې ګرځېدلي نه دي چې د هغو خلکو عاقبت یې لیدلی وای چې له دوی څخه مخکې تېر شوي دي؟ هغوی له دوی څخه زیات قوي ول او له دوی څخه یې زیاتې قوي نښې نښانې په ځمکه کښې پرې ایښې دي. خو الله (جل جلاله) د هغو په ګناهونو هغوی ونیول او له الله (جل جلاله) څخه د هغو ژغورونکی هیڅوک نه و. (ژباړه)
په لومړي قدم کې ځای لري، چې د خپل لوی او سپیڅلي الله (جل جلاله) څخه د ټولو راکړل شویو نعمتونو په پار شکر او مننه وکړم. دا نعمتونه الله (جل جلاله) د خپل ځانګړي صفت، منعم والي په پار، خپلو بندګانو ته بخښلي دي.
دا نعمتونه، د انسان له هېڅ څخه پیدایښت د آدم علیه السلام په بڼه. سربېره پر دې نور لوی نعمتونه، اسلام او د مخلوقاتو پیدا کول د قرآن کریم د قانون په رڼا کې او همداسې نور نعمتونه چې د بشر د کشف له توان او وړتیا څخه لرې دي.
د الله (جل جلاله) د نورو نعمتونو سربېره، د ځمکې پر سر سفر کول دي، چې د اسلام مقدس دین له نظره، په هغه کچه چې انسانان یې په اړه فکر کوي، خورا مهم او اړین ګڼل کیږي. د قرآني زده کړو په رڼا کې، د سفر فلسفه هم یو لړ مهم او حیاتي موضوعات لري.
د سفر فلسفه د قرآني زده کړو په رڼا کې.
د سفر تر ټولو اړین، لوړ او ګټور هدف د ماهیت له اړخه، د الله (جل جلاله) قدرت ته، د انسانانو متوجه کول دي؛ ځکه الله (جل جلاله) په خپل مبارک کلام کې د سفر پایله، انسانانو ته د کایناتو د منظم خلقت په اړه پوهاوی او د خپل ذات د یووالي او ځواک په اړه توجیه کولو ته اشاره ده، په دې مانا چې څه دا سفر آفاقي وي او څه هم انفسي، په پایله کې یې انسانان باید د الله (جل جلاله) د خلقت

(c) ketabton.com: The Digital Library

په اړه فکر وکړي او د منظم خلقت په راز او رمز باندې ځان پوه کړي او ترڅنګ یې د الله (جل جلاله) بندګان باید په څمکه کې د خپل ارزښت او مقام په هکله هم پوه شي.

همدارنګه د یادولو وړ ده چې د اسلام مبارک دین له نظره د سفر ارزښت خورا ډېر دی، په همدې پار په قرآن الکریم او د رسول الله په مبارکو احادیثو کې سربېره پر دې چې د سفر په ظاهري آثارو لکه (د سفر څخه د انسانانو خوند اخیستل)، د سفر د معنوي ارزښت هم یادونه شوې ده، چې په پایله کې یې سفر کولای شي، د انسانانو باطني حالت هم ښه کړي.

فلهذا د قرآن کریم له نظره، سفر داسې یو فرصت دی، چې موجوده انسانان کولای شي د تېرو خلکو د ژوند په اړه ځان خبر کړي، د سفر په پایله کې مونږ د تېرو انسانانو د ژوند، ویجاړو شوو کورونو، تمدنونو، مال او ثروت په هکله چې په خپل لنډ ژوند کې ورڅخه برخمن وو، خبرېږو.

- **د سفر له برنامو څخه اړین درسونه.**

- د الله (جل جلاله) د کمال په اړه پوهه ترلاسه کول.
- د دنیا د لنډ مهالې برنامې په هکله پوهه ترلاسه کول.
- په دې باندې ځان پوهول، چې د انسان د ژوکړې پیل په اصل کې په آفاقي او انفسي نړۍ کې د سفر پیل دی.
- د سفر ملګري باید مشترکه مفکوره ولري، ځکه چې د آفاقي سفر دنده د الله (جل جلاله) د خلقت په اړه فکر کول دي.
- په سفر کې د پوه مشر ټاکل.

(c) ketabton.com: The Digital Library

زما د خبرو لنډيز دا چې، په (۸-۱۱-۱۴۰۲) د يو څو ورځو ملګرو سره مو د تاريخ معروفو او نېکو څېرو (حضرت حافظ او سعدي رحمة الله اجمعين) ټاټوبي فارس ولايت (شيراز ښار) ته سفر درلود چې خلاصه په ډېرو موضوعاتو او د بحث وړ عنوانونو باندې په ډېره خلاصه توګه په څو لنډو ورځو کې پوه شوو.
په ځانګړې توګه، کله چې مې د پورته دوو لويو شخصيتونو (حضرت حافظ او سعدي) له زيارت څخه ليدنه کوله او د انسانانو ډلې ډلې مې ليدلې چې له مسلمانې او غير مسلمانې نړۍ څخه، د دې شخصيتونو زيارت کولو لپاره راتلل؛ د خپل ځان سره مې دا فکر وکړ چې دا څومره لوی شخصيتونه وو، چې نن ورځ هم د موجوده انسانانو لپاره ژوندي دي او د دوی کارنامې او آثار په حقيقت کې د شعر او غزل په بڼه د الله (جل جلاله) او د انسان پېژندنې په هکله دي.
نن ورځ، د بشر د ژوند ژغورنې ضرورت دا دی، چې په ټوله سره د داسو لويو شخصيتونو ژوند او کارونه، قدم په قدم تعقيب کړو او د خپل ژوند نصب العين يې وګرځوو.
په پای کې، د خپل قدرمن ورور اعجازالحق محرابي څخه د دې سفر د مديريت په پار د زړه له تله مننه کوم او د دې اعتراف کوم چې په دې سفر کې مې د نوموړي شخصيت څخه ډېر څه زده کړل او همدارنګه زه د محرابي صاحب د زده کوونکي افتخار هم له ځانه سره لرم.

په مينه او درنښت

شکرالله "محمودي"

اصفهان - پوهنتون

۱۶-۱۱-۱۴۰۲

(c) ketabton.com: The Digital Library

زما د شیراز سفر تجربې، د مختلفو فرهنګونو سره پېژندګلوي او د نوي شخصیتونو او څېرو سره پېژندل وو. همدارنګه په یاد سفر کې مو د دوو لویو موزیمونو څخه هم لیدنه وکړه، یادو موزیمونو په تخت جمشید او په شاه چراغ زیارت کې موقعیت درلود. د دې موزیمونو د لیدلو په پایله کې زما علم، پوهې او درک نسبت نړۍ ته بدلون وموند او همدارنګه د یاد سفر څخه زما بله تجربه دا ده چې، سفر کولای شي مونږ د ورځنیو اندېښنو څخه لرې وساتي او انسان ته مثبته انرژي ورکوي.

زما په شخصي اند، سفر د انسان شخصي پیاوړتیا، پوهې او د ژوند د ښه والي په برخه کې خورا ډېره مرسته کوي.

سفرونه د نورو خلکو دکلتورونو، طبیعي مناظرو، او ښکلو ځایونو څخه د کشف او لیدلو لپاره بهترین فرصت دی.

سفر مونږ ته دا امکان په لاس راکوي چې د نړۍ د نورو خلکو د ژوند پر حالاتو خبر او د نویو څېرو او خلکو سره پېژندګلوي پیدا کړو.

سفر، انسانان د ستونزې پر وړاندې پیاوړي کوي او د دې سبب کیږي چې په خپل ځان او کلتور باندې ویاړ وکړي. سفر بې ساري خاطرات زمونږ په ذهن کې رامنځته کوي او کولای شي زمونږ ژوند ته اساسي بدلون ورکړي. د سفر په پایله کې، د نورو خلکو او کلتورونو سره د پېژندګلوي ترځنګ مونږ ته مثبت پیام راکوي او سفر په نړۍ کې د کلتورونو د تبادل په برخه کې خورا ډېره مرسته کوي.

زما لپاره د شیراز سفر د ښو خاطراتو له ډلې، د سفر په وروستۍ ورځ د تخت جمشید د لیدنې څخه وروسته، د فارس ولایت (شیراز ښار) د کلتوري لباسونو اغوستل او په یادو کالیو کې انځور اخیستل خورا ډېر جالب و او زمونږ ټولو لپاره يې ډېر د خوشالي احساس را په برخه کړ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د شیراز ښار سفر، زما د ژوند یو له ښو سفرونو څخه شمېرل کیږي، دا ځکه چې په دې سفر کې مو د شیراز له تاریخي ښار، ښکلې معمارۍ، موزېمونو، مینه ناکو خلکو څخه لیدنه او د خوندورو خوړو په پایله کې مو، په ذهن کې بې سارې خاطرې پاتې شولې.

امین الله "کوهي"

اصفهان – پوهنتون

۱۹ – ۱۱ – ۱۴۰۲

(c) ketabton.com: The Digital Library

پایله!

د دې کتاب د بحث اساسي محور او لیکنې موخه، د ځمکې پر سر د سفر کولو گټې، لارې چارې او فلسفې بیانول وو.

زمونږ په ټولنه افغانستان کې متاسفانه، سفر ته دا ډول تعریف ورکول کیږي: یو ځو کسان، یو ځای ته تلل، هلته پخلی کول، خواړه خوړل او مستي کول.

خو داسې نده، د سفر له اساسي موخو څخه، لکه څرنگه چې الله (جل جلاله) په کراتو سره په خپل مبارک کلام قرآن کریم کې ورته اشاره کړې، چې د آفاقي سفر موخه، د الله (جل جلاله) له نورو مختلف النوع ژوندي موجوداتو، کلتورونو، مذهبي فرقو، طبیعي مناظرو او حیواناتو څخه ځان خبرول او مطالعه کول دي او د خپلو شته مواردو سره یې پرتله کول، ترڅو حقایقو ته لار پیدا کړئ او دې یقین ته رسېدل چې په رښتیا هم د دې ټولو منظمو، مختلف النوع او رنگارنگو کایناتو تر شا حتما خالق شته چې هغه الله (جل جلاله) دی او همدا خالق به بېرته لکه څرنگه یې چې دا دنیا رامنځته کړله، آخرت به هم همداسې رامنځته کړي او هلته ده چې د دې نړۍ حساب او کتاب به ترسره کیږي.

سفر ته که یو تشبیهي مثال وړاندې کړم هغه داسې چې، دې دنیا ته زمونږ راتگ، درس او آزموینه گڼل کیږي.

او په آفاق کې سفر ته کولای شو د دې درس او آزموینې د آزمایشگاه تشبیه ورکړو، چې ژوندي مخلوقات د سفر په پایله کې، د تېرو مخلوقاتو د پاتې شویو آثارو، تمدنونو، ودانیو او د ورته نورو لیدو او کتو په پایله کې، آزمایش کوي او د خپل ځان د بدلون لپاره ورڅخه الگو اخلي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

همدارنگه، په پورتنۍ لیکنه کې مو تاسو ته د ښه سفر کولو ځینو اړینو او مهمو لارو چارو ته هم کتنه کړې ده. ترڅو تاسو، د ګټور او ښه سفر په هکله خبر کړي او د خپلو سفرونو لپاره ترې ګټه واخلئ.

بلاخره، پر ځان یې ضرور بولم چې له خپلو ټولو مل ملګرو څخه د زړه له تله مننه وکړم؛ دا ځکه چې ما هم په دې سفر کې له دوی څخه ډېر څه زده کړل، ښه وخت مو سره تېر کړ چې همدا ښه توب او ګټور موضوعات مې ټول د همدې کتاب په بڼه ستاسو درانه حضور ته وړاندې کړي دي.

په پای کې، ستاسو ټولو ښاغلو/ آغلو لوستونکو څخه په خورا درنښت او عاجزانه توګه هیله کوم، که د لوستلو پر وخت له کومې ټایپي، معنايي او یا هم مالوماتي ستونزې سره مخامخ کېږئ، نو د خپلې مهربانۍ او لورېنې په پار ما ترې خبر کړئ، ترڅو د اصلاح لپاره یې اقدام وکړم؛ دا ځکه چې انسان یو عاجزه مخلوق ګڼل کیږي.

په مینه او درنښت

اعجازالحق "محرابي"

۲۰ -۱۲ -۱۴۰۲

اصفهان - پوهنتون

(c) ketabton.com: The Digital Library

ماخذونه

۱. القرآن الکریم
۲. نبوي احادیث
۳. رښتین، صدیق الله (۱۳۳۴). د هند سفر. پښور، *پښتو ټولنه*.
٤. زغم نسیمي، محب الله(۱۳۹۹). د لیکوالۍ عملي لارښود. کابل، *ایلینو خپرندویه ټولنه*.
٥. ښکلی، اجمل (۱۳۸۹). د ژباړې اصول. جلال آباد ښار، *مومند خپرندویه ټولنه*.
٦. هاشمي، سید محی الدین (۱۳۷۲). د لیکوالۍ فن. پېښور، *دانش خپرندویه ټولنه*.
۷. رحمان دوست، جواد و بهنام فر، محمد (۱٤۰۱). سیر آفاقی و برداشت های مولوی از آن در فیه مافیه. *پژوهشنامه متون ادبی دوره عراقی*، ۳(۳)، ۳۹-٥٤.
۸. فضیلت، محمود (۱۳۸٤). دوسفر(علمی – پژوهشی). نشریه دانشکده ادبیات و علوم انسانی دانشگاه شهید باهنر کرمان، *۱(۱۸)، ۱۳۹-۱۷۰*.
۹. فخار نوغانی، وحیده (۱۳۹۳). بررسی معانی سفر آفاقی و دستاورد های آن از منظر عرفای مسلمان. *فصلنامه عرفان اسلامی*، *۱۱(۴۲)، ۱۴۱-۱۲۲*.
۱۰. حیدری نوري، رضا (۱۳۹۴). سیر آفاقی در سلوک عارفانه عطار. *فصلنامه عرفان اسلامی*، ۱۳(٥۲)، ۲۳٦-۲۱۹.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۱. میرباقیری فرد، سید علی اصغر (۱۳۹۰). بررسی و تحلیل جایگاه سفر آفاقی در متون عرفانی. *ادب فارسی*، ۱(٦)، ۷۲-۵۷.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د سفر انځوریز کڅوړه

لومړۍ شپه، مهمان پذیر پردیس هوټل

(c) ketabton.com: The Digital Library

لومړۍ ورځ، د حضرت حافظ روضه

(c) ketabton.com: The Digital Library

لومړی ورځ، د حضرت سعدي روضه

(c) ketabton.com: The Digital Library

لومړی ورځ، د کریم خان زند ارگ

(c) ketabton.com: The Digital Library

لومړی ورځ، د شاه چراغ زيارت

(c) ketabton.com: The Digital Library

لومړی ورځ، د شاه چراغ داخل (موزیم)

(c) ketabton.com: The Digital Library

دوهمه ورځ، تخت جمشید

(c) ketabton.com: The Digital Library

دوهمه ورځ، تخت جمشید

(c) ketabton.com: The Digital Library

استاد عبیدالله غزنوي

(c) ketabton.com: The Digital Library

آصف الله آرین

(c) ketabton.com: The Digital Library

شکرالله محمودي

(c) ketabton.com: The Digital Library

امين الله کوهي

(c) ketabton.com: The Digital Library

اعجازالحق محرابي

(c) ketabton.com: The Digital Library

د شيراز کلتوري جامې

(c) ketabton.com: The Digital Library

د سفر وروستی انځور، د کاراندیش اډه

و تمت کلیمة بالخیر!

Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library